

weekly.meest.com

MeestWeekly

УКРАЇНСЬКЕ СЕЛО ПЕРЕВЕРШИЛО КАРФАГЕН

Рашисти вже близько 1500 днів не можуть здобути Малу Токмачку

Читайте с. 7

КОНТРАСТУП ЗСУ

Захисники України повертають свою територію

с. 5

УТРАТА СОЮЗНИКІВ ЧИ ЗМІНА ПРІОРИТЕТІВ?

П'ять найбільших країн НАТО заблокували допомогу Україні, а ще три блокують увезення агропродукції

с. 9

Over \$2,000 in Bonuses

ЗАПРОШУЄМО НА РОБОТУ ПО ДОГЛЯДУ ЗА ЛІТНИМИ ЛЮДЬМИ

З нами Ви можете заробляти більше!
Ви також можете доглядати за своїми близькими та рідними.

215-302-9292

ШЛЯХ УКРАЇНИ ДО ЄС СКОРОТИВСЯ

■ Євген Клен

Минулого тижня Будапешт скасував дворічне вето на заявку України про вступ до Європейського Союзу (ЄС). Тепер Київ може розпочати перемовини про вступ до унії. Петер Мадяр, новий прем'єр-міністр Угорщини, заявив, що Будапешт готовий підтримати шлях України до членства в ЄС в обмін на всеосяжну угоду щодо прав угорської меншини в Україні.

Ця домовленість стала результатом кількох тижнів інтенсивних перемовин між Києвом, Будапештом і Брюсселем, а також дипломатичного тиску з боку інших країн ЄС, які спонукали новий уряд Угорщини продемонструвати, що він пориває з політикою свого попередника.

Марілена Рауна, заступник міністра з європейських справ Кіпру, назвала рішення офіційно розпочати перемовини з Україною та Молдовою історичним кроком як для країн-кандидатів, так і для Євросоюзу. Вона зазначила, що Кіпр, який нині головує в Раді ЄС, активно співпрацював із державами-членами для забезпечення конкретного прогресу. Марта Кос, еврокомісар з питань розширення, також привітала цю новину. «Україна та Молдова вже виконують вимоги щодо верховенства права, установлені державами-членами. Зараз настає час пришвидшити їхній шлях до членства у ЄС. Це найкращий спосіб забезпечити дотримання прав меншин», — запевнила вона. А Тарас Качка, віцепрем'єр України з питань європейської інтеграції, сказав, що цей крок «наближає нас до нашого спільного європейського майбутнього».

Financial Times написала, що Угорщина несподівано змінила свою позицію після зустрічі послів ЄС у Брюсселі (Бельгія), що дозволило розпочати термінову підготовку до офіційного відкриття першого перемовного кластера. Один європейський дипломат, який брав участь у цьому процесі, поділився, що рішення чекали дуже довго і

що події розвивалися надзвичайно стрімко. Перший етап буде зосереджений на узгодженні законодавства в рамках першого зі шести перемовних кластерів, які охоплюють 33 сфери політики і є частиною процесу вступу до унії. Європейська комісія (ЄК) запропонувала відкрити перший кластер 16 червня ц. р.

Своєю чергою Вольфганг Ішінґер, голова Мюнхенської безпекової конференції, указав, що затягування процесу розширення загрожує втратою довіри до Євросоюзу, який ризикує власним майбутнім, якщо даватиме порожні обіцянки країнам-кандидатам, зокрема Україні: «Я б не хотів одного дня сказати українцям: «Продовжуйте мріяти», після того як двері до НАТО для України зачинили Джо Байден і Дональд Трамп, а сам ЄС виявився неспроможним реформувати власні механізми ухвалення рішень. Це було б геополітичною та стратегічною катастрофою для майбутнього Європи».

За словами німецького дипломата, довіру до ЄС уже серйозно підірвала ситуація з країнами Західних Балкан, яким членство пообіцяли ще 2003 року, однак через більш ніж два десятиліття процес фактично залишається незавершеним. «Це майже самогубство», — відмітив він.

Посадовець визнав, що теперішня модель функціонування Євросоюзу нашоветується на серйозні внутрішні обмеження через неоднорідність ЄС і складність ухвалення рішень. Європейські політики, на його думку, уникають чесної розмови про

наслідки майбутнього розширення, зокрема, щодо фінансових механізмів і перерозподілу ресурсів. «Ви знаєте хоч одного політика у Франції, який був би готовий відмовитися від спільної аграрної політики, щоб догодити Україні?» — риторично запитав Ішінґер.

Він також поставив під сумнів здатність ЄС функціонувати без глибоких інституційних реформ, необхідних для подальшого розширення: «Тоді треба змінювати інституції та спосіб ухвалення рішень. У якийсь момент необхідно сказати «стоп». Не проти інших, а щоб ми самі могли поглянути на себе в дзеркало і підтвердити: ми серйозно ставимося до цієї пропозиції. Погляньте на ту неоднорідність, яку вже маємо. Це причина, чому вже не можемо ухвалювати рішення. Ми були недостатньо скромними щодо того рівня неоднорідності та кількості країн, які ЄС був здатен «перетравити».

Водночас Володимир Зеленський відкинув ідею Фрідріха Мерца, канцлера Німеччини, про часткове членство України у Євросоюзі, заявивши, що його країна заслуговує на повноправне членство в унії. Bloomberg уважає, що це підкреслює те, що Київ згоден на півзаходи щодо своєї євроінтеграції. «Ми ніколи не розглядали членство як вступ до якогось «напівсоюзу», — написав Зеленський у листі, адресованому Антонію Кошті, голові Європейської ради, Урсулі фон дер Ляен, голові ЄК, і Нікосу Христодулідісу, президентові Кіпру.

В агенції підкреслили, що цей лист став чіткою відмовою України на пропозицію Мерца про те, що країні можна надати «асоційоване членство» в ЄС як проміжний крок перед повноправним вступом у майбутньому.

Журналісти зазначили, що пре-

зидент України не згадав глави німецького уряду на ім'я, але у своєму листі не раз відкидав «часткові рішення» і попередив, що вагання щодо розширення блоку будуть інтерпретовані Росією як слабкість. У своєму посланні український лідер наголосив, що Москва прагне відокремити Київ від Європи.

Bloomberg додала, що в листі той також стверджував, що Україна є військовим активом, здатним допомогти у європейській безпеці. Президент акцентував, що Україна не просто отримує підтримку, а й робить свій внесок у європейську оборону: «Було б просто дивно, якби ми стримували найбільшу антиєвропейську силу у Європі, у той час як нас самих зупиняють на шляху до повноправного членства».

Крім того, Зеленський констатував, що жодна інша країна, яка прагне вступити до блоку, ніколи не боролася з таким тиском — від України вимагають проведення економічних і правових реформ, необхідних для отримання членства, коли вона в одночас веде боротьбу в найбільшій війні у Європі з часів Другої світової. Також він зауважив, що попередні раунди розширення ЄС про-

монстрували, що країнам можна дати час на інтеграцію вже після вступу. А також висловив переконання, що складна геополітична ситуація у Європі є аргументом на користь прискорення процесу вступу до блоку. «Було б несправедливо, якби Україна була присутня у Євросоюзі, але залишалася без права голосу», — резюмував глава української держави.

Тим часом Еспен Барт Ейде, міністр закордонних справ Норвегії, відкинув припущення про те, що Україна може приєднатися до Європейської економічної зони (ЄЕЗ) як крок до повноправного членства в ЄС. Угода про створення ЄЕЗ поширює дію єдиного ринку ЄС на країни, що не входять до унії: Норвегію, Ісландію та Ліхтенштейн. «Це дуже своєрідна угода. У неї є свої переваги й недоліки, і я не впевнений, що став би рекомендувати її укладення», — зізнався він.

Вольфганг Ішінґер

MeestWeekly

The Ukrainian Canadian weekly established October 1997 in Toronto, Canada, by Meest Corporation Inc.
President Rostyslav Kisil

Український громадсько-політичний незалежний тижневик, заснований корпорацією «Міст» у жовтні 1997 року в Торонто, Канада. Президент Ростислав Кісіль

Published in Thursdays (52 issues a year) by Meest Media Corporation. The publisher may not have the same standpoints with the author of a printed material. Authors of printed materials are fully responsible for the content. Advertisers are responsible for the content of their commercial ads.

Видає корпорація «Міст Медіа». Виходить щочетверга (52 рази в рік). Редакція не завжди поділяє погляди авторів матеріалів. Надіслані до редакції рукописи не рецензуються. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несуть рекламодавці.

Editor: Ivan Besiada
Редактор: Іван Бєсяда
Executive editor: Eugene Tarnavsky
Виконавчий редактор: Євген Тарнавський

Editorial Office/Адреса редакції:
Meest Media Inc.,
Адміністрація: 600 Markley Street, Port Reading, NJ 07064. Tel.: 1 732 634 1517
E-mail: newspaper.usa@meest.com.
Сайт: https://weekly.meest.com/us

Advertising in USA:
Реклама в США:
908-937-6342, 1 732-634-1517

Advertising in Canada:
Реклама в Канаді:
classified ad (дрібні оголошення)
(416) 236-2007 ext. 3
advertising department (реклама)
(416) 236-2007 ext. 2

Postmaster (USA), send address changes to:
Meest Media Inc., 600 Markley Street,
Port Reading, NJ 07064
USA Publication Mail Products USPS 019943.
Periodical postage paid at Elizabeth, NJ

Single copies: Price negotiable;
Mail subscriptions: In USA: \$85/year,
\$55/half of year.

Ціна одного числа договірною.
Поштова доставка
у США: \$85/рік, \$55/пів року.

Please, pay your subscription to:
Чеки й грошові перекази висилати:
Meest Media Inc., 600 Markley Street,
Port Reading, NJ 07064

У тижневику також використані повідомлення кореспондентів інформаційних агенцій та інтернет-порталів Zaxid.net, УНІАН, Укрінформ, «Українська правда», «Кореспондент», ТСН, «Вголос», «Львівський портал» та OBOZ.ua

■ Євген Клен

Сили оборони України перейшли в контрнаступ на Олександрівському напрямку та звільнили щонайменше ще 46 кв. км. Під контроль Збройних сил України (ЗСУ) повернули територію біля Новоселівки. Крім того, Третій армійський корпус установив контроль над логістичними маршрутами на Луганщині, діставшись на більш як 205 км у глиб території, контрольованої ворогом.

«У відповідь на заяви ворога про повне захоплення Луганської області оголошуємо операцію з контролю логістичних маршрутів на Східній Слобожанщині. Луганськ, Старобільськ, Алчевськ, Брянка, Кадіївка тепер перебувають під контролем наших безпілотних літальних апаратів (БПЛА)», — повідомив Андрій Білецький, командир корпусу.

СТРИМАНІЙ ОПТИМІЗМ

Після важкої зими Україна входить у літній бойовий сезон із помітно сильнішими позиціями. Головною причиною уповільнення російського наступу стало стрімке нарощування безпілотних спроможностей ЗСУ. За даними аналітиків The Washington Post, темпи просування російських військ суттєво впали. Якщо торік армія Російської Федерації (РФ) захоплювала в середньому близько 390 кв. км на місяць, то тепер ці показники скоротилися до мінімуму. У квітні ц. р. вперше за майже два літа рашисти втратили більше території, ніж змогли захопити.

Вплив українських ударів визнають навіть прокремлівські аналітики. Політолог Сергій Марков зазначив, що російські війська тепер змушені тримати склади та логістичні вузли на відстані понад 150 км від українських позицій.

Євген Карась, командир підрозділу далекобійних БПЛА, поінформував, що кількість українських ударних дронів середньої дальності за останні роки зросла більш ніж на 1000%. Лише в березні ц. р. українські сили запустили близько 7 тис. БПЛА, а від минулого літа здійснили понад 1,5 тис. підтверджених ударів по об'єктах на території окупантів.

КОНТРНАСТУП ЗСУ

Захисники України повертають свою територію

B1 Centauro

Попри позитивні тенденції аналітики застерігають від надмірного оптимізму. РФ усе ж продовжує утримувати близько 20% території України та зберігає можливість завдати масштабних ракетних ударів.

MIDDLE STRIKE

А нещодавно в ЗСУ запустили окрему програму «Логістичний нокдаун», розповів Михайло Федоров, міністр оборони України. «Наше завдання — ще дужче посилити тиск на росіян у запіллі та позбавити їх можливості вести активні штурмові дії», — відзначив він.

За словами урядовця, ЗСУ перехоплюють ініціативу на фронті й ціна просування для росіян постійно зростає. «Якщо в жовтні ворог утрачав 67 військових на 1 кв. км просування, то у квітні — уже 179», — сказав він. За даними Федорова, за останні місяці вчетверо збільшили знищення ворожої логістики, складів, техніки, командних пунктів і маршрутів постачання на оперативній глибині. «Що більше знищується логістики росіян, то менше штурмових дій з їхнього боку. Одним із ключових факторів цієї зміни стали стратегічні рішення щодо масштабування middle strike-спроможностей», — зауважив він.

Міністр підкреслив, що наразі завдання — максимально масштабувати middle strike і в координації з військовими створити для росіян повний логістичний локдаун. У межах першого етапу програми Міністерство оборони ра-

зом із Генеральним штабом ЗСУ виділило додаткові 5 млрд грн безпосередньо для військових на закупівлю сучасних засобів middle strike.

Паралельно в межах другого етапу програми централізовано будуть запущені тендери на закупівлю великої партії засобів middle strike. «Відкриті конкурси — це не лише швидкість і масштабування виробництва. Це також конкуренція між виробниками, мінімізація корупційних ризиків, прозорість та ефективне використання державних коштів. Уже незабаром результати централізованих закупівель middle strike стануть відчутними на фронті. Ворог навіть на великій відстані від лінії бойових дій тепер не почуватиметься в безпеці», — резюмував глава оборонного відомства.

CENTAURO

Ще одна новинка на фронті — італійські колісні танки B1 Centauro. YouTube-канал сил оборони України «Армія» нещодавно оприлюднив репортаж із тренувань екіпажів цих машин зі складу 78-ї окремої десантно-штурмової бригади ЗСУ.

На відео танкіст із позивним Директор пояснив, що головною особливістю Centauro є його колісна база та висока швидкість пересування. За словами військового, машина здатна рухатися заасфальтованими та ґрунтовими дорогами зі швидкістю до 105 км/год без потреби в тралах для транспортування через населені пункти.

Екіпаж складається з чотирьох осіб — механіка-во-

дя, командира, навідника та заряджаючого. Centauro оснащений 105-мм гарматою, а боєкомплект — 40 снарядів різних типів. Українські військові особливо відзначають систему наведення і точність вогню. «Мій найкращий постріл — на 11 км. Тоді поцілів чітко в будинок, де сиділи вороги», — поділився один із танкістів.

Із досвіду екіпажу, Centauro значно перевершує радянські танки за якістю електроніки та внутрішнього зв'язку. Військові відмічають, що на старих Т-64 та Т-72 часто виникали проблеми з комунікацією між членами екіпажу, тоді як в італійській машині ці недоліки практично відсутні.

Військові також указали, що один із танків уже пережив кілька атак дронів-камікадзе. «У нас в один танчик двічі по три дрони залітали вперед, в один бік. Хіба фари б'ють. Ми сіточку підлатали і готово», — похвалився один боєць.

Офіційно Centauro класифікують не як танк, а як винищувач танків. Однак екіпаж визнає, що сучасні умови війни значно ускладнюють прямі танкові дуелі через масове використання БПЛА. Але машина демонструє високу ефективність під час роботи із закритих позицій.

РАШИСТИ МУДРУЮТЬ

Відтак російські окупанти шукають способи захистити свій військовий транспорт від українських дронів зі системами машинного зору. Зокрема, почали використовувати незвичний камуфляж у вигляді чорних і білих смуг,

що нагадують забарвлення зебри.

Військово-аналітичний портал Defense Express вважає, що росіяни намагалися відтворити дуже специфічний різновид камуфляжу, винайдений під час Першої світової війни для військових кораблів. Цей камуфляж складався з великих геометричних фігур несиметричної форми. «Якщо звичайний камуфляж має головну мету сховати, то сліпучий камуфляж повинен унеможливити точне визначення курсу, швидкості й дальності до цілі, що здійснювали за допомогою оптичних далекомірів. При цьому він був не чорно-білим, а кольоровим. У ньому також використовували хибне освітлення того, що має бути в тіні, та затемнення світлих площин», — пояснили експерти.

Такий камуфляж був спрямований проти принципів роботи корабельного далекоміра і фактично «збивав приціл» ворожих кораблів. Але все це мало сенс лише для великих кораблів і тільки на значній відстані. У Defense Express наголосили, що у випадку з протидією БПЛА камуфляж часів Першої світової не має сенсу взагалі, оскільки алгоритми машинного зору працюють за цілком іншим принципом, ніж оптичні далекоміри. «Поява у прицілі оператора українського дрона такої «зебри» зможе викликати радше психологічний ефект. Хоча оператор може навіть не помітити камуфляжу, якщо використовуватиме тепловізійну камеру», — додали аналітики.

Водночас окупанти стали застосовувати дрони-камікадзе «Ланцет» у новий спосіб, щоб уникнути їхнього своєчасного виявлення. Про це сповістив Сергій Безкрестнов, радник міністра оборони України. «На різних фронтах фіксуємо, що «Ланцети» працюють у режимі повного радіомовчання до моменту атаки. Ворог робить це навмисно, щоб ми не могли ідентифікувати тип БПЛА, розпізнати загрозу та зреагувати на неї», — роз'яснив він і додав, що головна загадка полягає в тому, як саме «Ланцет» досягає рубежу атаки, якщо до того моменту не контактує з оператором. Військовий припустив, що дрон може орієнтуватися за інерційною системою, радіомаяками, або ж використовується більш просунута система розпізнавання місцевості за зображенням.

РФ ПОТРАПЛЯЄ В ПАСТКУ ВЛАСНОЇ ВІЙНИ

■ Марек Козубель

Чотири роки російсько-української війни та супутні події серйозно підірвали загальноприйняті в геополітиці переконання та часто повторювані стереотипи. Розпадаються поділи на геополітичні ліги й нав'язані згори окремим державам ролі переможців і переможених. Російська Федерація (РФ) не може перемогти Україну на полі бою чи спровокувати повстання проти влади в Києві. Дональд Трамп не здатен змусити українців піти на мир на умовах Кремля, а на додачу втягнув США у війну з Іраном. Водночас зросли можливості України реагувати на агресію РФ, відтак і самостійність Києва.

СЕРЬОЗНІ ПРОБЛЕМИ

В останньому кварталі 2025 року українська армія розпочала операцію, спрямовану на відрізання російських позицій у Куп'янську на Харківщині та знищення сил окупантів у міській місцевості. Після кількох місяців обережних дій та інформаційної стриманості з боку українського командування Куп'янськ опинився під повним контролем українців. Коли російські солдати опинилися в пастці, а спроби прорвати кільце оточення зазнали невдачі, генерал Валерій Герасимов доповів Путіну про повне захоплення міста.

Приховування правди в поєднанні з критичною ситуацією призвело до зростання невдоволення серед російських військових кореспондентів, які займаються не лише висвітленням подій на фронті, а насамперед пропагандою.

У лютому ц. р. Михайло Федоров, міністр оборони України, домовився з Ілоном Маском про вимикання на території України неавторизованих пристроїв Starlink. Завдяки цьому російські війська були позбавлені тисяч пристроїв, що забезпечували зв'язок, миттєву передачу даних і підтримку підрозділів. Українці скористалися цими обставинами для проведення успішного наступу на території між Гуляйполем і Покровською агломерацією.

Утрати РФ, які 2025 року становили 418 170 осіб, у першому кварталі 2026-го виявилися ще значнішими. З огляду на українські контрнаступи вони не перетворилися на територіальні здобутки. Утрати особового складу російських сил стали однією з головних тем розчарованих військових кореспондентів.

Росіян також турбують дедалі руйнівніші удари

українських дронів і ракет, ефективність яких зростає. Навіть коли світові ціни на нафту пісочили після атаки США й Ізраїлю на Іран, Москва не змогла повною мірою скористатися цією нагодою. Українці завдали ударів дронами по нафтопереробних заводах і провели руйнівні удари по нафтових портах у Приморську, Усть-Лузі й Туапсе. Також збільшилася інтенсивність атак, спрямованих проти оборонної промисловості. Ракети Storm Shadow, надані Великою Британією, влучили в завод у Брянську, бомбардували великий складальний цех російських дронів у Таганрозі. Атаки в глибині Росії не лише справляють психологічний ефект, а й змушують російське командування розсіювати свої сили протиракетної та протиповітряної оборони (ППО). Пріоритетом у сфері такого захисту залишаються Москва, Петербург і частково Крим, який є важливим запіллям для частини російських військ і який росіяни прагнуть утримати за будь-яку ціну. Тим часом через численні авіаудари й ефективну роботу української розвідки півострів став «чорною дірою» для російських систем ППО, які регулярно зазнають українських атак.

Росія також має фінансові й економічні клопоти. Річний план бюджетного дефіциту на 2026 рік установили в сумі 3,8 трлн RUB. Однак уже після першого кварталу з'ясувалося, що дефіцит становить 4,6 трлн RUB. Зростання цін на нафту істотно не поліпшило ситуації через дії українців та санкції Європейського Союзу (ЄС). Обсяг експорту впав, а головним ринком збуту стала Азія, де багато країн купує нафту зі знижкою.

Критичною є також ситуація з бюджетним дефіцитом багатьох місцевих

органів влади й адміністративних одиниць РФ. Дуже низький рівень безробіття означає, що незабаром почнеться «конкуренція» між армією та промисловістю.

Тим часом Дональд Трамп, на якого дуже розраховували в Кремлі, не виправдав російських сподівань. Засоби тиску на Україну вже використані, а українці не капітулюють. А восени відбудуться проміжні вибори до Конгресу, які можуть закінчитися болючою поразкою для Республіканської партії.

ВАКУУМ ПІСЛЯ ВЕЛИКИХ ДЕРЖАВ

Водночас Сполучені Штати занурюються в хаос і розбрат, а на міжнародній арені американський президент фактично віддав ініціативу авантюрній політиці Ізраїлю, а той втягнув його у війну з Іраном. Позиція США і РФ щодо конфлікту в Ірані викликала зміни в їхніх стосунках з арабами. Раніше країни Перської затоки уникали однозначного вибору на користь будь-якої зі сторін у російсько-українській війні. Підтримка, яку Москва надала Тегерану, зокрема під час бомбардувань території арабських держав, переповнила чашу терпіння.

Саудівська Аравія, Бахрейн, Об'єднані Арабські Емірати, Катар, Кувейт і Йорданія звернулися до України з проханням надати їм допомогу в боротьбі з іранськими дронами. Це підвищує статус Києва на міжнародній арені.

Україна також діє в Африці. Активність українських спецслужб помітна там, де ослаб вплив європейських держав і США, а натомість з'явилися росіяни та китаїці. Раніше оперативники Головного управління розвідки Міністерства оборони України вже були присутні в Судані,

де їхньою метою було усунення російського впливу. Нині українські служби успішно діють у Субсахарській Африці — регіоні, який у XIX–XX ст. перебував під колоніальним пануванням Франції. У Малі, Нігері та Буркіна-Фасо владу захопили військові хунти, яких підтримують РФ і Китайська Народна Республіка (КНР).

У Західній Африці поглиблюється хаос і дестабілізація, а РФ і КНР не в змозі допомогти хунтам опанувати ситуацію. За цих обставин Україна звернула увагу на туарегів, які прагнуть створити власну державу. Українці тренують туарегів, а їхньою головною ціллю є бойовики російського «Африканського корпусу», які підтримують злочинну хунту.

Ще одним важливим пунктом на карті Африки для українців стала Лівія. Київ разом з Анкарою підтримують законний уряд у Тріполі в боротьбі проти генерала Халіфи Хафтра, який засів у Тобруку. Лівійці надали українцям один зі своїх портів на Середземному морі, де ті створили базу для морських і повітряних дронів. І в цьому випадку ціллю також є росіяни, але цього разу не на суходолі — атакують танкери, які входять до складу російського тінювого флоту.

ПОРАЗКА ТРЬОХ ПОТУГ

В Угорщині відбулися парламентські вибори, які прогнала партія Fidesz, що правила в країні 16 років. Новий прем'єр-міністр Угорщини не має наміру продовжувати політику свого попередника. Він хоче покласти край суперечкам з ЄС і провести реформи, завдяки яким розблокує фінансову підтримку з Брюсселя. Щодо Києва, то позитивним сиг-

налом є готовність Будапешта до перемовин на основі взаємної поваги, а також чітке визначення того, хто у війні, що триває з 2014 року, є жертвою, а хто — агресором. Тож невдачами в цій історії можуть уважати себе три великі держави: США, РФ і КНР. Кожна з них робила ставку на режим Орбана.

Попри попередні зухвалі заяви Роберта Фіца, глави словацького уряду, про «перейняття естафети» від Орбана в плані завдання шкоди Україні та блокування 20-го пакета санкцій ЄС проти РФ, він оголосив, що його країна не блокуватиме євроінтеграцію Києва. А також додав, що будь-яка угода з РФ неможлива без згоди України.

У Болгарії перемогла партія колишнього президента Румена Радева, який не приховує своєї симпатії до РФ. Однак Болгарія надто залежна від фінансової підтримки ЄС, без якої Софія може швидко втратити значну частину громадської підтримки — тому неясно, чи готовий він піти на такий ризик, як роль Орбана-2. Андрій Бабіш, прем'єр-міністр Чехії, також воліє діяти прагматичніше, і сумнівно, що з огляду на внутрішні проблеми буде готовий стати новим троянським конем.

Після чотирьох років війни Україна, хоч і ослаблена, а її суспільство втомлене збройним конфліктом, не виявляє ознак занепаду. Більшість українців досі проти територіальних поступок, а армія далека від розгрому. До того ж українські можливості для боротьби з РФ постійно зростають. Дух українців не зламали ні Трамп, ні зимові бомбардування, які, на думку американського генерала Кіта Келлоґа, мали стати для загарбників останньою нагодою змусити Київ капітулювати.

УКРАЇНСЬКЕ СЕЛО ПЕРЕВЕРШИЛО КАРФАГЕН

Рашисти вже близько 1500 днів не можуть здобути Малу Токмачку

■ Ігор Голод

Минулого тижня Олег Іваненко, голова наглядової ради Книги рекордів України, вручив командуванню 118-ї окремої механізованої бригади Збройних сил України (ЗСУ) диплом про найдовше безперервне утримання району оборони, попри запеклі щоденні ворожі штурми, артобстріли та авіанальоти.

ТРАДИЦІЇ НЕ ЗАБУТИ

118-та бригада удостоїлася цього диплома завдяки героїчній обороні села Мала Токмачка, що на березі однойменної річки в Полігівському районі Запорізької області. Її анексію 3 жовтня 2022 року ратифікувала нижня палата російського парламенту попри те, що це село 1783-го було засноване переселенцями з Чернігівщини, Полтавщини та Київщини.

Попередню його назву — Мала Маківка — пояснює легенда, за якою козаки відчайдушно боронили село під час нападу татар улутку, коли степ палав від маків. У 2022—2026 рр. українці засвідчили, що козацькі традиції не забуті. Оглядач Мирослав Ліскович пояснив: «Щоб зрозуміти, чому армія окупантів, що має перевагу в живій силі, роками не може взяти 8 кв. км, достатньо поглянути на мапу. Від Малої Токмачки до Горіхова — менше як 2 км. Від Горіхова до Запоріжжя — близько 37. Просування тут відкривало б прямий шлях до посилення тиску на місто, а далі — ширші оперативні можливості». Владислав Волошин, речник сил оборони Півдня України, його доповнив: «Мала Токмачка лежить на автомобільному шляху від окупованих Полігів до Горіхова. Це транспортний вузол, куди сходяться дороги всіх навколишніх сіл».

А втім, географія лише частково пояснює запеклі бої за Малу Токмачку. Не менш вагомий чинник — рельєф місцевості: село оточене панівними висотами. Той, хто їх утримує, має тактичну перевагу. Тому колишня виправна колонія в Малій Токмачці з бетонними корпусами, товстими стінами та підземними комунікаціями перетворена на фортецю посеред села.

ЗАСТРЯГЛИ В ЛІСОСМУГАХ

На початку березня 2022-го Мала Токмачка потрапила під окупацію. Однак уже в травні того ж року українці її звільнили.

Відтоді лінія фронту стабілізувалася за 1,5—2 км

від села. Російські війська перебувають на південь і південний схід від нього. Бойові дії тривають у полях на південь від залізничного насипу.

Зокрема, захисники Малої Токмачки відбили штурми, здійснювані 70-м і 71-м мотострілецькими полками 42-ї дивізії ворога, а також його підрозділами БАРС-3 та БАРС-14 (російська абревіатура бойових армійських резервів країни. — Ред.), які застрягли в лісосмугах на південь від села.

Періодично фіксували спроби залучити до штурмів групи 22-ї бригади спецназу Головного управління Генерального штабу Збройних сил Російської Федерації (РФ). Вони намагаються відшукати слабкі місця в обороні 118-ї та 128-ї бригад ЗСУ, які захищають цей напрям.

Однак навіть коли в несприятливу для польотів погоду росіянам вдається зайти на східні околиці села, наступного ж дня все знищують українські безпілотні літальні апарати й зачищають штурмовики. Робота на цій ділянці доведена до автоматизму. У ворога — теж, але з протилежним результатом.

Найбільший штурм відбувся 20 жовтня 2025-го: ворожі підрозділи 71-го мотострілецького полку атакували з боку Вербового та Новопрікопівки чисельністю до двох мотострілецьких рот із підтримкою близько 26 одиниць бронетехніки, у т. ч. з танками, бойовими машинами піхоти, бронетранспортерами та панцерниками «Тигр». Результат: 21 знищена машина, більш ніж 30 убитих. За словами Лісковича, загальні ж втрати у спробах захопити Малу Токмачку давно перевидали за 2 тис. осіб.

«КОМПЛЕКС ЗАХОДІВ»

На запитання про те, як удалося втримати село і вдається його тримати далі, Дмитро Пелих, речник 118-ї бригади ЗСУ, розповів: «Це цілий комплекс заходів, які тримаються насаперед на людях усіх підрозділів. Усе залежить від вправного мінуння

таврійських степів, які розкинулись далеко від Малої Токмачки — за десятки квадратних кілометрів».

«Також утримання села залежить від піхотинців, які тримають позиції тривалий час або чергують на спостережних пунктах і стежать за кожним рухом наших ворогів та оперативно доповідають, що дозволяє їх знищувати. А ще село тримається завдяки штурмовим групам, які зачищають цей населений пункт, коли ворог заходить на його південні чи південно-східні околиці», — додав пресофіцер.

«Це й чимала кількість пілотів з різних підрозділів нашої бригади, які цілодобово в повітрі й за найменшого руху готові працювати, відпрацьовувати та знищувати ворога, щоби понад 90 % його залишилось на полях у таврійських степах, не дійшовши до цього населеного пункту. Щоб зберегти нашу піхоту і щоби вона якнайменше вступала у стрілецькі бої. Бо все ж дронами знищувати ворога набагато дешевше й ефективніше», — наголосив він.

ДЕЗАВУЮВАЛИ МІНІСТРА

Упродовж майже року так звані військові кореспонденти й офіційні ресурси Міністерства оборони РФ регулярно звітували про «успіхи» на Горіхівському напрямку. А Андрій Белоусов, глава військового відомства, оголосив у листопаді 2025 року про «повне звільнення» Малої Токмачки.

Та Владислав Волошин відповів тоді, що ні за минулу, ні за позаминулу добу жодних ворожих штурмових дій, які б могли свідчити про захоплення населеного пункту, зафіксовано не було. А за кілька днів самі ж російські джерела знову писали про «важкі бої», дезавуювавши власного міністра.

Однак коли блогер Обманутий Росіянин зібрав усі реляції до купи, то виявив закономірність: одні й ті ж «захоплення» повторювалися з абсурдною регулярністю. У кожному новому етері Малу Ток-

мачку «брали» знову. За словами Лісковича, інтернет відреагував так, як і має реагувати на абсурд. Мережею розійшлися сотні мемів на кшталт «Хто володіє Малою Токмачкою, той володіє світом».

У деяких російських закладах вищої освіти студентам стали погрожувати відрахуванням за жарти про українське село. Врешті-решт російські коментатори визнали Малу Токмачку «найвідомішим тупиком на фронті».

«СУПРОТИВНИК СТВОРЮЄ ІЛЮЗІЮ»

Водночас в американському Інституту вивчення війни (ISW), проаналізувавши поширену в інтернеті російську мапу фронту, повідомили, що Мала Токмачка позначена на ній як загарбана. Та насправді не зафіксували доказів того, що російські війська проринкли в це село. Навпаки — експерти запевнили, що геолокатори кадри від 17 травня свідчать про просування сил оборони України на південь від Малої Токмачки.

Відтак в ISW резюмували: «Російське військо командування, імовірно, намагається створити більш оптимістичну картину просування російських військ, щоби приховати реальні темпи уповільнення наступу. Воно регулярно демонструє Путіну такі перебільшені мапи, формуючи в нього хибне уявлення про лінію фронту та масштаби російського наступу, що, мабуть, спонукає його висувати дедалі більш нереалістичні вимоги».

Військовий експерт Владислав Селезньов із цим погодився: «Очевидно, що супротивник створює ілюзію перемог, і ці ілюзії вдувають у вуха російському диктатору. Відповідно, звідси й народжується абсурдно нічим не підтверджена концепція, мовляв, російська армія зможе

до кінця року окупувати всю територію Донецької області».

КАРФАГЕН ТРИМАВСЯ МЕНШЕ

Своєю чергою Андрій Мельник, постійний представник України при Організації Об'єднаних Націй, у своєму виступі на засіданні Ради Безпеки назвав паралелі: «Карфаген — місто з населенням 700 тис., із потужними мурами і флотом — тримався проти Риму близько 1,1 тис. днів. Мала Токмачка перевершила його вже на 400».

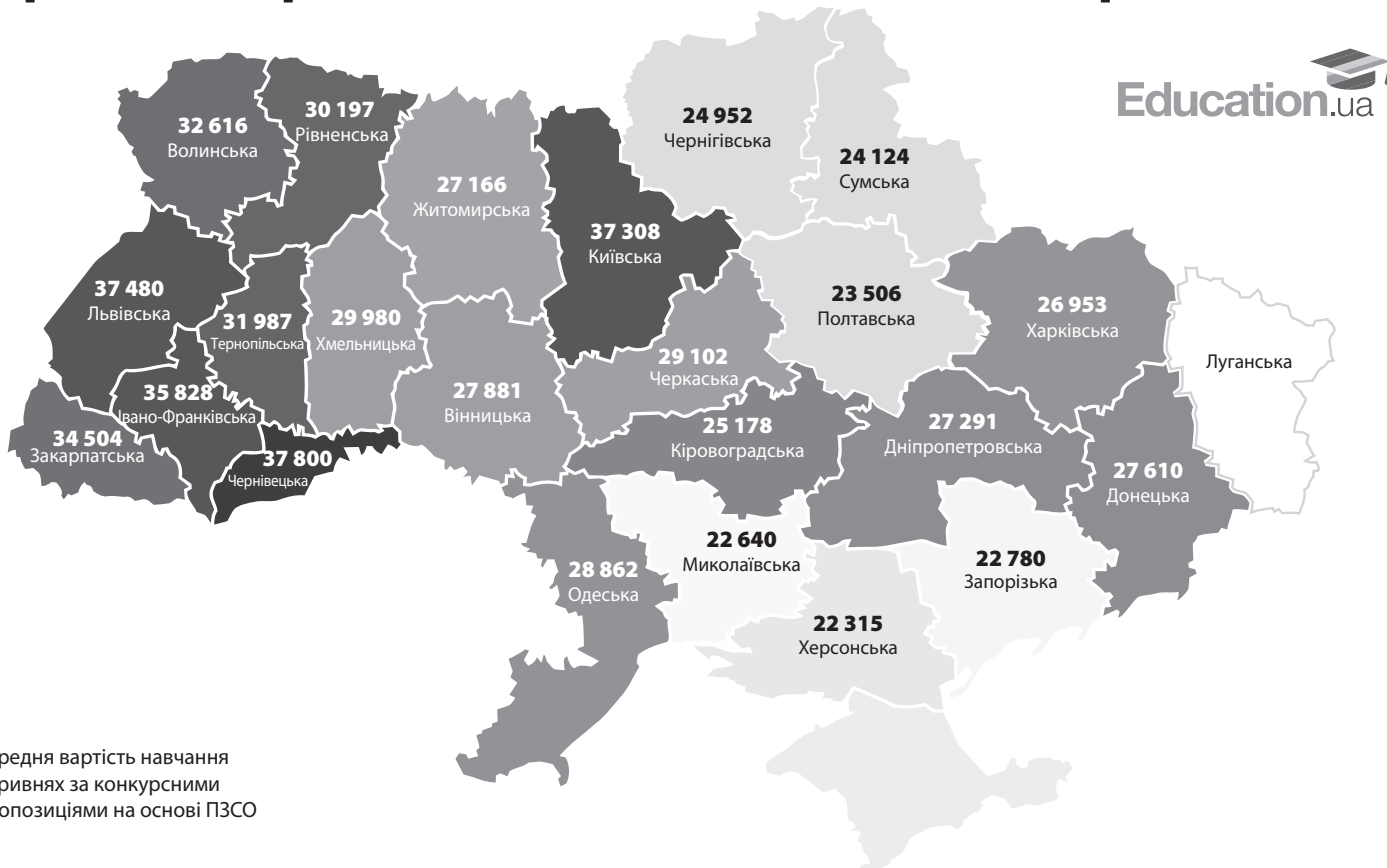
Нагадаємо також, що найтриваліша в історії британської армії облога Гібралтару в 1779—1783 рр. тривала 1320 днів, що теж менше. Відтак російський пропагандист Лев Вершинін визнав: «Мала Токмачка — це щось на кшталт Троїччя, якщо брати часи блицкригу, Вердена».

«Армія, яка планувала «взяти Київ за три дні», уже п'ятий рік не може взяти квадрат у 8 км. Мала Токмачка стала справжнім цвинтарем ілюзій для тих, хто розраховував на легку прогулянку українськими степами. Маленький український молот і далі методично «товкмачить» російську воєнну машину, доводячи світові просту істину: розмір імперії нічого не вартий, коли вона стикається з нацією, яка вирішила вистояти за будь-яку ціну», — підсумував Мирослав Ліскович.

А інформаційна агенція ASPI резюмувала: «Мала Токмачка стала мікросимволом великої війни: маленьке село, яке витримало натиск імперії, тепер згадується на міжнародних майданчиках як доказ того, що російська армія втратила здатність до результативних наступальних дій. Історична іронія полягає в тому, що саме ця крихітна цятка на мапі змусила світ побачити справжні масштаби російського провалу».

ЯК І ЧОМУ ЗРОСТАЄ ВАРТІСТЬ НАВЧАННЯ У ЗВО

Середня вартість вищої освіти 2025 за регіонами

ДО СЛОВА

В Україні швидкими темпами скорочується кількість випускників шкіл, що незабаром спричинить кризу в галузі вищої освіти. Багатьом закладам доведеться об'єднуватися або закриватися. Про це заявила Тетяна Кагановська, ректор Харківського національного університету ім. Каразіна. І зауважила, що конкуренція між ЗВО в Україні існувала завжди, вони змагалися за студентів, пропонуючи якісну освіту. Однак нині ситуація геть інша. «Шанс вижити є в тих, хто має міцний ціннісний каркас, потужні наукові школи, сильний кадровий склад і команду, яка працює як один організм», — зауважила професор і наголосила, що галузь наштовхнулася на дуже серйозні демографічні виклики. «Кількість дітей у молодших школах уже зараз прогнозує складні часи для університетів на найближчі п'ять—десять років», — указала вона.

■ Лана Світ

Упродовж 2025/2026 року суми в цінниках українських закладів вищої освіти (ЗВО) зросли в середньому на 30 %, і студентам-контрактникам доводиться платити за навчальний рік від 47 до 110 тис. грн. І вартість навчання продовжує до-рощати.

У Міністерстві освіти і науки (МОН) України зауважили, що цей етап здорожчання не є фінальним, тож із наступного навчального року тарифи знову підуть угору. «З 1 січня ц. р. заробітну плату працівникам університетів підвищили на 30 %, а з 1 вересня підвищать іще на 20 %. Ми маємо не демпінгувати, а забезпечувати адекватну ціну за вищу освіту в наших закладах вищої освіти», — пояснив Микола Трофименко, заступник міністра освіти і науки України.

А Олег Шаров, керівник директорату вищої освіти та освіти дорослих МОН, акцентував увагу на тому, що за бюджетні гроші не

можна надавати дешевий продукт. «За вищу освіту потрібно платити дорого: за бюджетників платить держава, а за контрактників — батьки й родина», — зазначив він і наголосив, що вища освіта в Україні набагато дешевша, ніж у багатьох країнах Європи. А штучно занижені розцінки для тих, хто навчається на платній основі, загрожують масовим виїздом професорсько-викладацького складу за межі країни, оскільки інституції та академії втрачатимуть можливість пропонувати їм гідну й конкурентну оплату праці.

Водночас Володимир Бахрушин, професор Національного університету «Запорізька політехніка», поділився, що головним рушієм зростання собівартості навчання є тотальне здорожчання абсолютно всіх елементів, із яких складається освітній процес. Він констатував, що державне фінансування не покриває навіть реальних потреб державного замовлення. Через це керівництво ЗВО змушене

перекривати втрати грошима, що надходять від контрактників.

В адміністрації Київського політехнічного інституту ім. Сікорського також підтвердили, що наступного навчального року планують підняти плату контрактникам на рівень інфляції, бо інакше не вижити.

Відтак здорожчання освітніх послуг стає невідворотним кроком, проте це б'є по кишені вступників, особливо із сімей з невисоким рівнем прибутків. Виникає гостра потреба впровадження та масштабування програм цільових грантів, стипендіальних виплат та інших видів допомоги від держави.

В Україні вже не перший рік функціонує система державних грантів для молоді. Здобувши за результатами двох дисциплін національного мультипредметного тесту (НМТ) по більше ніж 170 балів, абітурієнти отримують право на фінансове субсидування від держави, яке спроможне компенсувати певну частку чи навіть 100 % вартості їхнього

навчання. «В Україні чи не найбільша кількість людей з вищою освітою у Європі, але водночас у нас незаповнені спеціальності, які критично потрібні для відновлення країни. Ідеться, зокрема, про технічні та робітничі професії: енергетиків, фахівців з енергоефективності, інженерів. Саме на ці напрями держава намагається переорієнтувати абітурієнтів через фінансові стимули, зокрема гранти», — пояснила Наталія Піпа, секретар парламентського комітету з питань освіти, науки та інновацій. На її думку, такий підхід — хороший стимул для молоді та водночас ефективний інструмент для уряду, що дозволяє підтримати саме ті напрями, у яких є гострий дефіцит кадрів на ринку праці України.

Сума фінансової допомоги вираховується індивідуально на основі балів вступника та обраного ним фаху, при цьому максимальне сприяння передбачене саме для інженерно-технічного сектору. Ця ініціатива вже демонструє перші зрушення: фіксують

плавне підвищення зацікавленості молоді до технологічних та інженерних напрямів.

Можливість безплатного здобуття вищої освіти та гарантованого працевлаштування дає вступ до вищих військових навчальних закладів та військових коледжів сержантського складу. До кандидатів, яких розглядають для вступу, належать також випускники, які склали НМТ менше ніж на 100 балів за один предмет. Такі вступники можуть проходити додатковий вступний випробування безпосередньо у ЗВО.

Переваги навчання у військових закладах такі: безплатне здобуття вищої освіти; повне державне забезпечення; щомісячне грошове забезпечення курсантів: 1—2 курси — орієнтовно до 10 тис. грн; 3—4 курси — до 20 тис. грн; гарантоване працевлаштування після завершення навчання. Окремі умови вступу (поза конкурсом) передбачені для дітей із багатодітних сімей; дітей, у яких один із батьків є полеглим військовослужбовцем.

УТРАТА СОЮЗНИКІВ ЧИ ЗМІНА ПРІОРИТЕТІВ?

П'ять найбільших країн НАТО заблокували допомогу Україні, а ще три блокують увезення агропродукції

■ Мирослава Бзікадзе

На тлі бравурних заяв Володимира Зеленського, що Росія поступово втрачає ініціативу на полі бою і що найближчими тижнями можливе відкриття першого перемовного кластера щодо вступу до Європейського Союзу (ЄС), п'ять країн НАТО заблокували допомогу Україні, а три продовжують блокувати імпорту української сільськогосподарської продукції.

Експерти вважають, що для України це не означає втрати союзників, проте підтримка й надалі залежатиме від національних політичних рішень у кожній окремій країні, а не від автоматичних механізмів.

НЕ НАДТО ЗАХОПЛЕНІ ІДЕЄЮ

Марк Рютте, генеральний секретар НАТО, планував під час саміту НАТО в Анкарі (Туреччина), який відбудеться 7–8 липня ц. р., винести пропозицію про виділення членами Альянсу 0,25 % свого валового внутрішнього продукту (ВВП) на військову допомогу Україні. Мовляв, Європа має взяти на себе більше відповідальності за підтримку України, а не поклагатися лише на допомогу США. Цю ідею підтримало щонайменше сім країн, які наразі витрачають на допомогу Україні більш ніж 0,25 % свого ВВП. Однак Велика Британія, Франція, Іспанія, Італія та Канада цю ініціативу генерального секретаря НАТО заблокували.

Глава Альянсу стверджував, що допомога Україні «не розподілена рівномірно в межах НАТО» і що багато хто «витрачає недостатньо, коли йдеться про підтримку України». Він запевняв, що підтримка України залишатиметься одним із головних пріоритетів Альянсу. Україна має широку міжнародну підтримку, зокрема через ініціативу PURL, яка забезпечує постачання американського озброєння. Але союзники повинні й надалі мобілізувати ресурси та допомагати Києву, оскільки безпека України безпосередньо пов'язана з безпекою НАТО.

Проте згодом визнав, що його ініціатива не буде реалізована через відсутність одностайної підтримки союзників. «Вони не надто захоплені цією ідеєю», — зазначило джерело The Telegraph.

Щодо Лондона, то така позиція викликала особливу увагу, оскільки британський уряд традиційно виступає одним із головних союзників України. Додаткової критики уряд Кіра Стармера зазнав і через нещодавнє пом'якшення санкцій щодо імпорту нафтопродуктів російського походження. Британські міністри вирішили надати тимчасових винятків у закупівлі авіаційного та дизельного пального, переробленого з нафти Російської Федерації (РФ) у третій країні, з огляду на ситуацію на Близькому Сході.

Наразі офіційний внесок Сполученого Королівства для допомоги Україні становить близько 3 млрд GBP щороку, що дорівнює приблизно 0,1 % ВВП країни. За обсягами допомоги це третій показник після США та Німеччини, однак він залишається значно нижчим за рівень, запропонований Рютте.

Серед країн, які вже витрачають на Україну понад 0,25 % свого ВВП, є Нідерланди, Польща, а також держави Балтії та Скандинавії. Проте це не вплине на загальне рішення Альянсу, оскільки Лондон, Париж, Мадрид, Рим та Оттава виступили проти.

ДИСКУСІЇ ТА ВАГАННЯ

Зараз усередині Північноатлантичного альянсу тривають складні й делікатні дискусії щодо майбутнього формату фінансової та військової підтримки України, а також справедливого розподілу цього тягаря між союзниками, повідомила Олена Гетьманчук, глава Місії України при НАТО.

За її словами, зараз Альянс активно готується до саміту в Анкарі, де українське питання визначене як один із трьох головних пріоритетів. Проте країни досі не дійшли згоди щодо конкретної фінансової формули. «Сім країн

підтримали цю ідею. Але деякі країни хотіли б мати більше гнучкості й не мати зафіксованих зобов'язань щодо підтримки України. Ідея Рютте дала поштовх набагато ширшій дискусії про те, як зробити фінансування України передбачуваним та стабільним у довготривалій перспективі. Наразі більшу частину видатків забезпечує лише невелика група держав. Відбувається складна й делікатна дискусія щодо розподілу фінансового тягаря серед країн НАТО», — пояснила експерт. Вона також додала, що під час пошуку компромісу важливо не створити умови, за яких країни, що вже зараз надають колосальну допомогу, будуть штучно обмежені якимись новими встановленими лімітами.

Крім того, удвічі — з 18 до дев'яти — зменшилась кількість країн, що беруть участь у чеській ініціативі зі закупівлі боєприпасів для України. Про це поінформував Петр Павел, президент Чехії. «Ця ініціатива забезпечувала до 50 % усіх боєприпасів великого калібру для українців, тож у цьому сенсі її не можна легко замінити чимось іншим», — відзначив він. Із 2024 року Прага організувала постачання до Києва більш ніж 4 млн артилерійських снарядів великого калібру. Тепер майбутнє ініціативи може стати одним із питань для обговорення на саміті НАТО в Анкарі.

Своєю чергою Петер Мадяр, прем'єр-міністр Угорщини, заявив, що його країна не відправлятиме зброю та бойову техніку «на російсько-українську війну». Але за підсумками зустрічі з Марком Рютте в Брюсселі підтвердив, що Угорщина знову стане надійним партнером найпотужнішого військово-оборонного союзу

світу. Угорські військові також продовжать брати участь у миротворчій місії НАТО в Косові.

УСУПЕРЕЧ УГОДІ

Та, як то кажуть, біда сама не ходить. Крім блокування підтримки НАТО, три країни ЄС продовжують блокувати імпорту української агропродукції. Так, Польща, Угорщина та Словаччина наразі продовжують застосовувати односторонні обмеження на імпорту окремих видів української аграрної продукції, попри чинну Угоду про глибоку та всеосяжну зону вільної торгівлі між Україною та Євросоюзом.

За словами одного посадовця ЄС у коментарі українському виданню «Європейська правда», усі три держави зберігають заборони на ввезення певної сільськогосподарської продукції з України попри позицію Європейської комісії (ЄК). У Брюсселі вважають, що причини таких рішень мають головно політичний характер. Водночас оновлена угода про вільну торгівлю між Україною та ЄС уже містить механізми захисту європейських фермерів у разі, якщо укра-

їнський імпорту створюватиме проблеми для місцевого аграрного ринку.

Представник ЄС відмітив, що ЄК продовжує перемовини з Польщею, Угорщиною та Словаччиною, закликаючи їх відмовитися від односторонніх обмежень і перейти до врегулювання торговельних питань у межах чинної угоди з Україною.

Крістоф Гансен, європейський комісар із питань сільськогосподарства та продовольства, сказав, що контактує з угорським, польським і словацьким урядами, аби знайти рішення для скасування заборони на імпорту аргументації з України. «Звісно, це не сприяє справі, адже ми маємо глибоку та всеосяжну угоду про вільну торгівлю із правильно збалансованими тарифними квотами, які дозволяють контролювати те, що ввозиться, а що ввозитися не повинно. Це також пов'язано з поступовим приведенням у відповідність до наших виробничих стандар-

тів, тому продовжуємо діалог з відповідними державами-членами, щоб ухвалити своєчасні рішення, які дозволять забезпечити вільний обіг тих товарів», — указав він.

Марк Рютте

П Р Я М А М О В А

Стівен Сайдеман, директор Школи міжнародних відносин Нормана Патерсона в Оттаві: — Те, що Канада входить до ширшої групи держав, не охочих іти на цей крок (виділення членами Альянсу 0,25 % свого ВВП на військову допомогу Україні. — Ред.), свідчить, що

йдеться не стільки про відданість Україні, як про небажання зв'язувати собі руки. Як на мене, справа насамперед у механізмах, адже уряди цих держав уже відчувають значний тиск щодо необхідності досягти певних рівнів витрат для інших потреб.

Усім цим країнам уже й так складно досягати взятого раніше зобов'язання стосовно витрат 3,5 % ВВП на оборону, тому вони не бажають брати на себе ще 0,25 % зобов'язань. А Дональд Трамп ніколи б не погодився на подібне для США.

ЛЮДИ ТА ГРОШІ НА ВІЙНУ

■ Євген Клен

Кремлівський карлик усе далі й далі відходить від реальності, а почет йому підіграє. Наприклад, Російський державний гуманітарний університет оголосив пошук наукового співробітника для дослідження історії роду Путіна. Тема дослідження — «Коллективна біографія членів роду Путіних у пореформеній Росії (1861—1917): перехід від землеробства до дрібного міського підприємництва». Контракт із дослідником планують укласти до липня 2027 року. Заробітна плата становитиме 81 990 RUB на місяць. А російський «Уралвагонзавод» повідомив, що бойова машина підтримки танків «Термінатор» відтепер називатиметься «Спирідон» — на честь діда теперішнього володаря Кремля.

ВИЧАВЛЮВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Зараз російська влада посилює контроль за малим бізнесом і звужує можливості для використання податкових пільг, намагаючись збільшити надходження до бюджету на тлі зростання витрат на війну. Про це інформує Служба зовнішньої розвідки (СЗР) України.

Федеральна податкова служба Російської Федерації (РФ) ліквідує схеми, що дозволяли підприємцям зберігати пільговий режим оподаткування. Зокрема, мова про практику фіктивного закриття бізнесу та повторної реєстрації як індивідуального підприємця для обнулення річного ліміту доходів.

У першому кварталі ц. р. в РФ зареєстрували більше ніж 278 тис. нових індивідуальних підприємців, тоді як 236 тис. припинили діяльність. Із 2025-го підприємці на спрощеній системі оподаткування зобов'язані платити податок на додану вартість (ПДВ), якщо їхній річний дохід перевищує 60 млн RUB. Але цього виявилось замало, тож цього року поріг опустили до 20 млн RUB і під нові правила потрапили сотні тисяч дрібних підприємців, які раніше перебували поза радаром.

Міністерство фінансів і Федеральна податкова служба РФ заявили, що доходи підприємців підсумовуватимуть за весь календарний рік незалежно від кількості перереєстрацій. У разі встановлення факту ухиляння від сплати податків підприємцям можуть

донарахувати ПДВ, пеню та штраф до 40 % від суми недоплати.

Система може запрацювати з 2027-го й забезпечувати бюджету щонайменше 657 млн USD додаткових надходжень щороку. «Та результат може виявитися протилежним до очікуваного. Посилення фіскального тиску стимулює перехід до готівки, приховування прибутків та згортання офіційної підприємницької активності. Кремль затулює зашморг і душить саме те, що ще якось тримає економіку на плаву», — зазначили в СЗР.

МОБІЛІЗАЦІЯ

Крім того, РФ готується до тривалої мобілізації для компенсації високих утрат в Україні та збільшення чисельності військового контингенту на фронті. Однак, як відмітили в американському Інституті вивчення війни (ISW), навіть за умови призову є одна вагома причина, що завадить Росії змінити ситуацію на полі бою на краще для себе.

Адже Кремль, як і раніше, тримається позиції, що його головною перевагою над Україною є більша чисельність військ. Проте тактична перевага України у використанні безпілотних літальних апаратів (БПЛА) на лінії фронту та кампанії ударів середньої дальності нейтралізували цю перевагу, завдавши непропорційно великих утрат російським військам.

При цьому відсутність значних успіхів на полі бою, величезна кількість воєнних жертв і рівень

утрат схиляють до формування в РФ думки про те, що війна в Україні йде «не як треба», а це відповідно перешкоджає набору новобранців за контрактом. У результаті будь-яка кампанія примусової мобілізації буде не такою популярною, як 2025-го, коли російські війська досягали тактично значних успіхів на кількох ділянках.

РФ необхідно не тільки поповнювати втрати на полі бою, але й набирати військовослужбовців до російських сил безпілотних систем і захищати свої оперативні й тиліві райони від ударів українських БПЛА, при цьому набір персоналу до російських військ за контрактом продовжує знижуватися.

В ISW указали, що українські удари БПЛА активно перешкоджають здатності Росії перекидати особовий склад на передову, а також забезпечувати постачання та утримувати позиції на передовій. «Це значно скоротить кількість резервів, які могли хоча б дістатися передової, де вони мали б вплинути на російські наземні операції в теперішніх умовах. Українські війська створили глибоку зону активності БПЛА від середньої дистанції до лінії фронту, і незрозуміло, чи допоможе додаткова мобілізація резервів

істотно поліпшити боєздатність російських військ, якщо вони не зможуть протистояти операціям українських БПЛА», — наголосили аналітики.

Російським громадянам стали частіше приходити «мобілізаційні розпорядження» під час відвідин військкоматів, куди їх викликають для «уточнення відомостей», або за електронними повістками. За даними The Moscow Times, це фіксують із кінця березня ц. р., а піку заходи досягли на початку квітня. Мобілізаційний припис видають з огляду на рішення муніципальної призовної комісії.

Правозахисний проект «Ідіть лісом» повідомив про вилучення військових квитків у працівників однієї з великих компаній для «вклеювання мобілізаційного припису». А в Алтайському краї адміністрація с. Новороманового вивісила списки для одержання мобілізаційних розпоряджень, зобов'язавши з'явитися чоловіків із військовими квитками. Про вклеювання приписів розповідали також рекрути з Новосибірська та Челябінської області.

СТИМУЛИ

Щоб рекрути не дуже пручалися, Путін дозволив

учасникам війни проти України та їхнім сім'ям не гасити протерміновані кредити. І підписав відповідний указ. Проте йдеться тільки про тих, що вирішили укласти контракт із Міністерством оборони РФ із 1 травня 2026-го і не менше ніж на один рік. У документі сказано, що борги військових та їхніх сімей не мають перевищувати 10 млн RUB.

Додатковий нюанс полягає в тому, що списання стане можливим лише за тими кредитами, які були взяті до укладення контракту з оборонним відомством, а також за набрання чинності рішенням суду про стягнення заборгованості або ж видачі чи демонстрації виконавчого акта.

Раніше диктатор дозволив російським окупантам та їхнім сім'ям не виплачувати протерміновані кредити в листопаді 2024-го. Тоді указ діяв за умови, що позику взяли до 1 грудня того ж року. «У разі смерті військовослужбовця на фронті або через каліцтво, поранення, травму чи контузію, а також якщо матиме інвалідність I групи, усі кредитні зобов'язання членів його сім'ї підлягають скасуванню — незалежно від того, коли саме його призвали або він підписав контракт», — написала The Moscow Times.

ГОП - ЛЯ

В РФ з'явилася велика кількість фальшивих героїв «спеціальної воєнної операції» (СВО), які за допомогою підроблених нагород видають себе за учасників війни проти України, збирають гроші, виступають у школах і домагаються поблажливості в судах. Фонди, некомерційні організації та приватні особи масово випускають власні медалі й ордени, які зовні майже не відрізняються від справжніх державних

нагород. Також копії бойових відзнак вільно продають в інтернеті, а перевірити справжність «ветеранського» статусу часто неможливо. «Ситуація стала вже неконтрольованою», — заявила Катерина Колотовкіна, член Громадської палати РФ. Вона розповіла, що зустріла трьох чоловіків у камуфляжі з великою кількістю нагород, у т. ч. знаків, схожих на зірки «Героїв Росії». Пізніше з'ясувалося, що вони перево-

зили гуманітарну допомогу, а медалі отримали від громадських організацій. Фіксується багато випадків, коли липові герої з фальшивими нагородами входили в довіру до людей, аби виманити в них гроші. Такі «герої СВО» також узялися ходити до Державної думи та фотографуватися з депутатами. Після закінчення війни проти України проблема лише посилюється: шахраї вийдуть на вулиці жебракувати й полізуть у владу.

ДРУГИЙ ФРОНТ НАТО

До чого має готуватися Європа

■ Мирослава Бізикадзе

Північноатлантичний альянс формує три дивізії загальною чисельністю близько 60 тис. військових, плануючи розмістити їх поблизу кордонів з Російською Федерацією (РФ) та Республікою Білорусь (РБ).

Натомість Москва готується до нової хвилі ескаляції проти європейських держав, і лише колосальні втрати її армії в Україні наразі стримують розширення збройного конфлікту. Останнім часом Кремль регулярно вдається до погроз на адресу країн Балтії, звинувачуючи Литву, Латвію та Естонію у «русофобії» та нібито сприянні ударам українських безпілотних літальних апаратів (БПЛА) по його території.

ПІДГОТУВАЛИСЯ РЕТЕЛЬНО

Головну роль у формуванні групи військ для оборони країн Балтії відіграють Федеративна Республіка Німеччина (ФРН) і Нідерланди. Вони створять спільний тактичний штаб для командування силами на східному фланзі НАТО й надання допомоги у стримуванні РФ.

1-й німецько-нідерландський корпус (1GNC) базується в німецькому місті Мюнстері. Ним по черзі командують ФРН та Нідерланди. Наразі Німеччина командуватиме підрозділом до початку 2028-го. До середини ц. р. 1GNC стане тактичним штабом НАТО в Балтійському регіоні, а сам Альянс планує формалізувати нову структуру вже цього літа. Ділан Єшільгос, міністр оборони Королівства Нідерланди, заявила, що 1GNC «ретельно підготувався» до нової ролі.

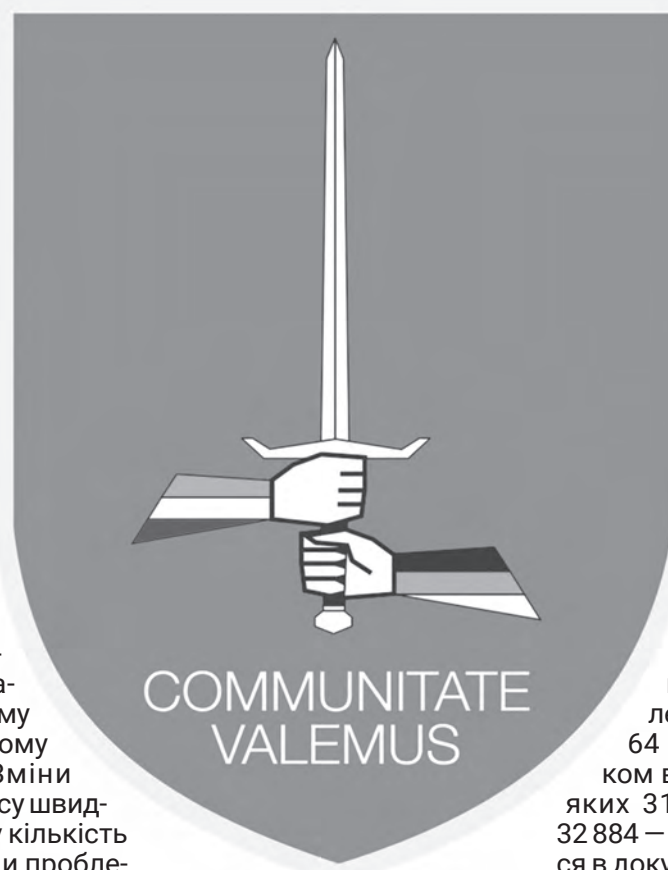
У повністю боездатному стані армійський корпус

зазвичай містить три дивізії (від 40 тис. до 60 тис. військовослужбовців). У мирний час він здебільшого існує у вигляді мінімальної командної структури зі спеціалізованими підрозділами, як-от артилерія, протиповітряна оборона та медичне забезпечення. Його завдання — планування та проведення військових навчань, дії на випадок можливого конфлікту й командування військами в разі початку війни.

Наразі сили НАТО в усіх трьох країнах Балтії, а також на півночі Республіки Польща (РП) підпорядковані єдиному багатонаціональному штабу в польському місті Щецині. Зміни дозволять Альянсу швидко ввести велику кількість військ, вирішуючи проблему обмеженої стратегічної глибини та вразливості регіону. Цей крок є продовженням домовленостей, досягнутих на саміті НАТО 2025-го в Гаазі, і ґрунтується на моделі сил НАТО, запровадженій на саміті у Вільнюсі 2023 року, яка була спрямована на розгортання більшої кількості сил у коротші терміни реагування.

ДАНІЯ МОБІЛІЗУЄ 180 ТИС.

Данія так само готується до можливої війни. Там уже активно формують потужний мобілізаційний резерв чисельністю 180 тис.

військовослужбовців для захисту від потенційної російської агресії.

Згідно з планами, стратегічний мобілізаційний резерв формуватимуть із повністю підготовлених рекрутів після завершення ними 11-місячної строкової служби в Збройних силах Данії. Військове командування планує щороку

залучати до лав армії до 13 тис. осіб, створюючи надійний оборонний щит. До загального мобілізаційного ресурсу входитимуть чоловіки та жінки віком до 65 років, які мають відповідний вишкіл.

Для підтримання цього високого потенціалу Збройні сили Данії проводитимуть обов'язкові десятиденні навчальні збори для колишніх військовослужбовців упродовж десяти років після завершення ними служби. «До 2030-го оборони Данії знадобиться близько 6,5 тис. рекрутів щороку. Потенційна база комплектування охопить 64 518 громадян віком від 18 років, серед яких 31 634 — жінки та 32 884 — чоловіки», — ідеться в документах оборонного відомства.

За цих параметрів країна залучатиме приблизно кожного десятого представника відповідної вікової групи, що сформує основу для стабільного поповнення підготовленого резерву. Надалі потреби національної армії суттєво зростатимуть через погіршення загальної безпекової ситуації у Європі. «До

2033-го потреба зросте до 10 тис. рекрутів на рік. Розрахункова чисельність 18-річних становитиме 61 573 особи, із яких 29 956 — жінки і 31 617 — чоловіки», — констатували аналітики.

НЕ БАЛТІЄЮ ЄДИНОЮ

Тим часом РФ уже давно вдається до відвертих провокацій. Її БПЛА не раз фіксували в повітряному просторі країн НАТО — Польщі, Литви, Естонії та Латвії. Там у різний час навіть упало кілька дронів, вони не завдали серйозної шкоди, однак у Литві вже кілька разів оголошували повітряну тривогу через загрозу від БПЛА. Як писав Meest Weekly, найрезонансніший випадок стався у ніч на 29 травня в Румунії. Там у місті Галаці російський дрон упав на житловий багатоповерховий будинок. Через той інцидент двоє людей отримало поранення, близько 70 мешканців евакуювало. А для його перехоплення підняли два винищувачі F-16 і вертоліт. Та вони не змогли збити російський БПЛА.

Згодом РФ намагалася виправдатися за цей інцидент, киваючи на Україну. У Міністерстві закордонних справ Румунії таки визнали, що на румунський будинок упав російський дрон. Усі спроби Москви виправдатися розбиваються об чітку та консолідовану позицію Румунії, НАТО і Європейського Союзу (ЄС).

П Р Я М А М О В А

Володимир Зеленський, президент України:

— Ми намагаємося перехоплювати всі російські дрони, навіть коли деякі з них рухаються в напрямку інших країн, як-от Румунія, Молдова, РП чи країни Балтії. Якщо ж не можемо цього зробити, то негайно повідомляємо про це наших партнерів і намагаємося їм допомогти. РФ використовує дрони, щоб тиснути на країни НАТО й оцінювати реакцію. Це їхній типовий сигнал: не допомагайте Україні. Уважаю,

що має бути сильніша відповідь об'єднаного НАТО. Путін порівнює цю реакцію з тим, що бачив у попередні роки. І він також тестує протиповітряну оборону країн НАТО, які межують з РФ або РБ.

Радослав Сікорський, міністр закордонних справ РП:

— РФ зараз нездатна провести великий наступ проти НАТО, але може здійснити диверсійні дії чи провокації, до яких Альянс повинен бути готовим. РФ становить для

Польщі загрозу, і до цього необхідно ставитися серйозно. Ми бачили концентрацію 100 тис. солдатів навколо України, яка наростала місяцями. Тепер наміри Путіна серйозніші, ніж очікувала Західна Європа, тож ніхто не буде цього недооцінювати.

Дональд Туск, прем'єр-міністр РП:

— Удар російського дрона по румунському місту Галаці має стати сигналом для всієї Європи й НАТО. Усе більше й

більше російських провокацій. Раніше колишній президент Медведєв сказав, що мирний сон громадян ЄС закінчився. Кожен у НАТО має нарешті почати ставитися до цих фактів і слів серйозно.

Денис Попович, український військовий оглядач:

— Звинувачення російської сторони про нібито участь країн Балтії в атаках по території РФ можуть бути частиною підготовки Москви до відкриття другого фронту проти

країн-членів НАТО. І це може статися найближчим часом. Про це зараз багато говорять і для цього є передумови. Починаючи з політики Трампа, який дає зрозуміти, що США в разі чого не будуть брати участь і захищати своїх союзників по Альянсу. І це лягає в бажання Путіна фактично розвалити НАТО й підірвати єдність ЄС. Саме цього року перед Путіним відкрилася така можливість і вона може тривати до моменту виборів у США.

Марко Рубіо й Арарат Мірзоян

ЄРЕВАН + ВАШИНГТОН — МОСКВА

США та Вірменія підписали угоду про «Маршрут Трампа»

■ Петро Йосип

Дональд Трамп заявив про підтримку Нікола Пашиняна, прем'єр-міністра Вірменії, на парламентських виборах 7 червня. Американський президент назвав його великим приятелем і лідером, який робить Вірменію сильною, можливою та безпечною, і перефразував своє передвиборче гасло Make America Great Again на «Зробимо Вірменію знову великою».

«МАРШРУТ ТРАМПА»

Своєю чергою Марко Рубіо, державний секретар США, під час візиту до Єревана підписав з Араратом Мірзояном, міністром закордонних справ Вірменії, хартію про всеосяжне стратегічне партнерство між двома країнами. За його словами, також підписали рамкові угоди щодо критично важливих мінералів і рідкісноземельних металів, а ще про співпрацю у створенні «Маршруту Трампа для міжнародного миру та процвітання» (TRIPP), транзитного коридору з Нахичеванської автономної області Азербайджану через територію Вірменії до основної території Азербайджану. «Усі домовленості, яких удалося досягти сьогодні і які будуть виконувати на місцях, вигідні для Вірменії та відкриють безпрецедентні можливості для нашої країни», — запевнив глава вірменського зовнішньополітичного відомства.

Єреван має намір дозволити створення TRIPP Development Company, яка,

як очікується, отримає першочергове право на реалізацію проекту терміном на 49 років. Заплановано, що Сполученим Штатам належатиме 74 % акцій компанії, а Вірменії — 26 %. У разі продовження угоди ще на 50 років співвідношення часток можуть змінити.

Тоді Путін заявив, що Вірменію може спіткати «український сценарій». Він пригрозив практично знищити вірменську економіку. «Ми будемо змушені згорнути практично всю нашу роботу з Єреваном», — сказав диктатор. І відзначив, що Вірменія вже не матиме в майбутньому таких преференцій від Російської Федерації (РФ), як сьогодні, це спричинить значні негативні наслідки. «Різні експерти вважають, що це призведе до втрати щонайменше 14 % валового внутрішнього продукту Вірменії», — наголосив вождар Кремля.

ГРА В ШАХИ

Крім того, РФ готова в односторонньому порядку зупинити угоду з Вірменією про постачання газу, нафтопродуктів і необроблених алмазів. Про це повідомила Марія Захарова, речниця Міністерства закордонних справ РФ. За угодою 2013 року Москва скасувала експортне мито на постачання цих продуктів до Вірменії, що стало черговим кроком на шляху до вступу країни до Євразійського економічного союзу (ЄАЕС), до якого також входять РФ, Республіка Білорусь, Киргизстан і Казахстан. Москва постачає Єревану нафтопродукти й газ в обсягах внутрішнього

споживання, затверджених індикативними балансами, при цьому заборонений реекспорт до третіх країн. Наразі РФ продає газ Вірменії по 177,5 USD за 1 тис. куб. м.

У відповідь Пашинян натякнув, що Москва може втратити контроль над залізницями країни, якими на умовах концесії управляють «Російські залізниці» (РЗ). Він підкреслив, що Єревану необхідно змінити модель управління залізничною мережею Вірменії, щоб та не потрапила під міжнародні санкції, накладені на РЗ. «Ми вважаємо, що нам обов'язково потрібно змінити концесійну логіку вірменських залізниць, які, до речі, на 100 % належать Республіці Вірменія. Це необхідно для того, щоби санкційна перешкода не стала проблемою для наших залізниць», — поділився глава вірменського уряду.

Він також зазначив, що РФ має складні санкційні стосунки із західними країнами, а міжнародні компанії прагнуть убезпечитися від ризику потраплення до чорних списків і шукають безпечних маршрутів. Можливими кандидатами прем'єр називав Казахстан, Об'єднані Арабські Емірати, Катар чи інші держави. За словами Нікола Пашиняна, структура управління залізницями змушує Вірменію втрачати стратегічні позиції та конкурентні переваги.

Із 22 травня ц. р. Москва заборонила ввезення квітів з Вірменії через виявлених «шкідників». Із 30 травня РФ заборонила імпортувати з Вірменії свіжих помідорів, огірків, перцю,

зелені та полуниці. У Россільгоспнагляді пояснили, що рішення ухвалили через «порушення», які нібито загрожують фітосанітарній безпеці. Також у Москві стверджували, що компетентні органи Вірменії, «не усунули раніше виявлених порушень». А ще Росспоживнагляд обмежив продаж вірменської мінеральної води «Джермук» через нібито завищений вміст гідрокарбонату. До цього Москва заблокувала імпорту продукції трьох великих вірменських виробників алкоголю. Із 2 червня РФ заборонила ввезення з Вірменії практично всієї риби та рибопродуктів.

Натомість Єреван налагодив експорт вірменських товарів, увезення яких обмежила Росія, до Європейського Союзу. «Низка бізнес-делегатій уже працює, перша партія троянд та овочів відправлена. Жоден товар не залишиться незатребуваним», — переконаний Нікол Пашинян.

ПІДБРЕХАЧ

До свого боса в Кремлі приєднався й білоруський диктатор Олександр Лукашенко. Він оголосив, що Вірменія нікому не потрібна. На що прем'єр Пашинян відповів, що Єреван не поклатиметься лише на одного союзника. Вірменія розвиває нові транспортні та енергетичні маршрути. «У нас є залізниця із Заходу на Схід, раніше відкрилася залізниця Ахалкалакі—Карс, а до цього відкрилася залізниця територією Азербайджану», — перелічив він.

Прем'єр розповів, що Вірменія наразі буде чле-

ном ЄАЕС, паралельно продовжуючи реформи за європейськими стандартами: «Як тільки настане час зробити вибір, народ Вірменії зробить його. Моя велика заслуга в тому, що в народі є альтернатива, щоб ніхто не зміг сказати: «Кому потрібна Вірменія, куди вона дінеться».

Звертаючись до Лукашенка, Пашинян підкреслив, що часи, коли на Вірменію можна було тиснути економічно, залишилися в минулому. «Вірменія вже не країна тисяч і десятків тисяч, а країна мільярдів і трильйонів. Це вже не країна, яку грабували ви та ваші партнери», — констатував він. А також нагадав заяву Лукашенка про участь у підготовці 44-денної війни проти Вірменії та звинуватив його у спробах впливати на Єреван через ЄАЕС.

Щоби змінити владу у Вірменії, Москва вирішила відправити на вибори 100 тис. вірмен, які живуть в РФ, аби ті голосували проти Нікола Пашиняна, віділивши на це 50 млн USD. Натомість громадянам Вірменії, які перебували на летовищі Єревана та перетинали кордон, узялися видавати повістки для участі у військових зборах. Вплив Трампа виявився потужнішим, ніж страх перед Путіним. Партія «Громадянський договір» на чолі з Пашиняном набрала на виборах 55,08 % і тепер здатна самостійно сформувати уряд, «Сильна Вірменія» отримала 22,21 %, блок «Вірменія» — 9,02 %, а партія «Процвітаюча Вірменія» — 4,87 %. У Кремлі ж заявили, що ці вибори нелегітимні.

ЗАГРОЗА З РБ ЧИ БЛЕФ?

Замість Лукашенка до Києва запросили його опонентку

■ Ігор Голод

Білоруський диктатор Олександр Лукашенко вчергове запевнив, що не відправить в Україну солдатів. Однак додав, що вони воюватимуть проти українців у разі нападу тих на територію Республіки Білорусь (РБ).

CASUS BELLI?

Не виключено, що заява Лукашенка є спробою заздалегідь створити політичне обґрунтування для можливих дій Мінська — сформуванню потенційного casus belli (привід для вступу у війну). Подібний сценарій передбачають і представники білоруської опозиції.

Валерій Мацкевич, керівник апарату Об'єднаного перехідного кабінету Білоруси, розповів: «У нас було безліч даних щодо того, що російська сторона, яка, по суті, господарює на території РБ — і вздовж кордону, і де завгодно, може просто за методичкою створити провокацію на кордоні. Приміром, переодягнутися в будь-яку уніформу, зробити так, аби постраждали прикордонники, а потім просто сказати Лукашенку: «Дивись, ти маєш відповіді».

На можливі спроби формування такого приводу звернув увагу й політичний експерт Олександр Мусієнко, коментуючи заяву Олександра Вольфовича, державного секретаря Ради безпеки РБ. Той стверджував, що впродовж тижня 116 українських безпілотних літальних апаратів (БпЛА) перетнули кордон з Білоруссю.

При цьому про них він вирішив розказати лише після накопичення такої «статистики». Андрій Демченко, речник Державної прикордонної служби України (ДПСУ), зіронізував із цього приводу: «Це ж скільки доводилось себе стримувати, щоб мовчати про такі провокації українців».

ДЕМОНСТРУЄ ОЗНАКИ

Він також відзначив, що навпаки — це білоруська сторона демонструє ознаки підготовки до вторгнення в Україну. За словами посадовця, біля кордону з Україною в РБ фіксують

розвідувальні БпЛА, триває будівництво доріг, а Російська Федерація (РФ) посилює контроль над військовою інфраструктурою країни.

Речник ДПСУ не виключив, що Москва може використати білоруську логістику й інфраструктуру будь-якої миті. Упродовж травня він не раз заявляв, що РФ посилює тиск на Мінськ із метою його ширшого залучення до війни проти України, натомість Україна продовжує укріплювати оборонні рубежі на всій протяжності північного кордону — від Волині до Чернігівщини, посилюючи фортифікації та систему спостереження.

Володимир Зеленський також відмітив, що Росія посилює спроби втягнути Білорусь у війну проти України: ідеться про системний тиск на Мінськ і можливі сценарії розширення російської агресії з території РБ. Раніше президент повідомляв про аналіз даних розвідки щодо можливих наступальних операцій на Чернігівсько-Київському напрямку та про посилення українських сил на Північному напрямку. Також наголошував на необхідності зміцнення оборони північних областей на тлі ризику ескалації.

ІМІТУЄ

Тим паче, що Лукашенко багато разів своєю риторикою давав підстави розглядати його заяви як потенційний сигнал загрози. Зокрема, 1 квітня ц. р. сповістив, що Білорусь готується до війни, 17 квітня підписав указ про призов офіцерів запасу до збройних сил і прикордонних служб, 11 травня провів нараду з питань оснащення армії, а 12 травня оголосив про так звану точкову підготовку окремих військових частин до можливих бойових дій.

Водночас на офіційних ресурсах зазначається, що призов офіцерів запасу проводять в РБ щороку з 2022-го. За інформацією Павла Латушка, заступника керівника Об'єднаного перехідного кабінету Білоруси, у попередні роки вдавалось залучити лише близько 20 % резервістів.

А Віктор Ягун, колишній заступник глави Служби безпеки України, вважає,

що ці заходи не свідчать про підготовку до великого наступу, а радше є спробою створити напругу без достатніх ресурсів для ескалації. На думку ж Андрія Коваленка, керівника Центру протидії дезінформації при Раді національної безпеки й оборони України, РБ імітує бурхливу військову діяльність і виконує завдання РФ щодо утримання українських сил у напрузі.

Своєю чергою білоруський експерт Ігор Тишкевич наголосив, що так звана точкова мобілізація є плановою практикою радянського походження. За його словами, резервісти — це цивільні, яких періодично залучають до навчальних зборів. Такі заходи проводяться в Білорусі системно, зазвичай один-два рази на рік, вони охоплюють окремі підрозділи або райони, а не всю армію. Фахівець підкреслив, що теперішні заходи не означають загальної мобілізації: білоруська армія значною мірою складається з кадрованих частин, які в мирний час мають обмежену боєздатність і потребують доукомплектування лише в разі необхідності.

«ЦІКАВО ВИЙШЛО»

Водночас Лукашенко заявив про готовність до зустрічі зі Зеленським у будь-якому місці Білоруси чи України, під час якої можна було б обговорити стан двосторонніх відносин між країнами. На це Андрій Сибіга, міністр закордонних справ України, відповів, що «в українській стороні є з ким зустрітись» і що Київ очікує візиту до України Світлани Тихановської, лідера білоруської опозиції.

І вона в Києві взяла участь у IV Міжнародному саміті міст і регіонів. Український лідер під час свого виступу з трибуни зауважив: «Нещодавно Лукашенко сказав, що президентом України та Білоруси вже час зустрітись. Так цікаво вийшло: сказав Лукашенко, а приїхала Світлана Тихановська. Радий вас бачити, Світлано».

Дипломат Костянтин Єлісеєв пояснив запрошення Тихановської до Києва так: «Це спроба української сторони показати

Світлана Тихановська і Володимир Зеленський

Лукашенкові, кого вона бачить офіційним представником білоруського народу. Водночас це сигнал, що Україна не піддається шантажу з боку РБ та російського агресора, який нині загрожує її суверенітету й територіальній цілісності.

Павло Радь, дослідник програми російських і білоруських студій Ради зовнішньої політики «Українська призма», указав, що Україна змінила підхід до білоруського напрямку і діє жорсткіше у відповідь на потенційні загрози з півночі. За його словами, раніше Київ уникав різких кроків щодо Мінська, однак тепер демонструє готовність застосовувати превентивні інструменти.

Аналітик каже, що останні заяви України необхідно розглядати радше як політичні сигнали, а не як оцінку реальної військової загрози. А також додав, що Київ переходить до більш жорсткої моделі взаємодії з Мінськом і готовий діяти на випередження, тоді як білоруській стороні варто враховувати зміну української позиції.

«ГОТОВИЙ ЗДАТИ»

Світлана Тихановська, зокрема, у Києві відповіла на запитання про ймовірність участі її співгромадян у війні так: «Лукашенко готовий здати білоруський суверенітет, надавати інфраструктуру країни і заробляти гроші на крові українців лише для того, щоб зберегти підтримку з боку Путіна».

А Франак Вячорка, керівник її апарату, повідомив, що візит Тихановської до Києва пов'язаний із ризиками подальшого втягування Білоруси у війну РФ проти України. За його словами, мета візиту — подякувати Україні за мужність і рішучість, налагодити співпрацю з демо-

кратичними силами РБ, а також об'єднати зусилля для недопущення втягнення білорусів у війну та посилення тиску на Путіна й Лукашенка.

В інтерв'ю Радіо Свобода лідер білоруської опозиції запевнила: «Наші партизани на залізниці, вони стежать за тим, що йде з Росії до Білоруси. Якщо в нас уже є певне розуміння того, що йде зброя, то ми, звісно, передаватимемо це нашим українським та іноземним партнерам».

У ході візиту Тихановської в Києві офіційно відкрили Місію демократичних сил Білоруси. Лідер білоруської опозиції констатувала, що це важливий крок до сильнішої та систематичнішої співпраці між демократичною Білоруссю та Україною. А ще акцентувала на необхідності робити більше для підтримки України: політично, інформаційно, через співпрацю з українськими інституціями, підтримуючи білоруських волонтерів і бійців, а також допомагаючи білорусам, які живуть в Україні. «Ця місія зробить нашу роботу більш послідовною та помітною. Вона стане платформою для діалогу, практичної співпраці та підтримки. Вона допоможе українцям зрозуміти, із ким працювати, а білорусам в Україні — куди звертатися», — запевнила гостя.

Депутат українського парламенту Микола Княжицький дійшов такого висновку: «Сьогодні ставлення Зеленського до Лукашенка нагадує ставлення Трампа до Мадуро напередодні американської військової операції. Можливо, у цьому є мета — за рахунок стратегічної невизначеності щодо українських планів тримати Лукашенка в напрузі, щоб той не робив згадувати «звідки на Білорусь готувався напад».

США готують війська до висадки на Кубі

■ Axios

Адміністрація Дональда Трампа готується до можливого загострення ситуації на Кубі вже цього літа. Про це повідомляє Axios. За інформацією видання, президент США Дональд Трамп наразі не санкціонував вторгнення на острів та віддає перевагу мирному переходу до «вільної Куби».

Водночас Білий дім продовжує посилювати економічний тиск на Гавану через санкції. «Найкраще це можна описати як «акселераціонізм». Але ми наразі не хочемо знищувати режим. У цьому є своя система. Усе відбувається поетапно», — заявив один із чиновників.

За даними Axios, теперішня стратегія Білого дому також має на меті виграти час для господаря Овального кабінету, який зараз зосереджений на перемовинах щодо Ірану, а вже після цього планує зосередитися на Кубі. «Іран ще не здався, а президент не поспішає. Він хоче вичерпати всі можливі важелі впливу. Але їх не так багато, як раніше», — розповів інший представник адміністрації. «У нас є достатньо широкий арсенал засобів, особливо що стосується санкцій та їхнього виконання. І це іще не все», — запевнив іще один.

Сполучені Штати прагнуть ліквідувати джерело антиамериканського впливу та марксистської агітації в Латинській Америці, яке існує ще з часів революції Фіделя та Рауля Кастро 1959 року. Для посилення тиску на Кубу

Вашингтон спершу сфокусувався на Венесуелі та її лідері Ніколасі Мадуро, який тривалий час підтримував кубинську економіку поставанням нафти.

Минулого місяця Південне командування США провело міжвідомчі «настільні» навчання щодо можливих воєнних дій на Кубі. «Усі варіанти розглядають, але жодного вторгнення не планують, і воно не є неминучим. Коли президент США дасть команду, ми готові до будь-чого», — стверджував неназваний американський чиновник.

За словами іншого джерела, під час навчань обговорювали можливі масові заворушення на острові, наявність у країні безпілотних літальних апаратів і ризики соціального вибуху через проблеми з електроенергією та провізією. «Буде спекотно. У людей не буде електрики. Харчі псуються без холодильників. Люди лютують. Вони можуть вийти на вулиці. І що тоді станеться? Не уявляю, щоб президент не вжив жодних заходів у разі репресій», — указало джерело. Водночас один із радників Трампа наголосив, що президент не зацікавлений у тривалому воєнному втручанні.

ІСЛАНДІЯ СТАЛА НАЙДОРОЖЧОЮ КРАЇНОЮ СВІТУ

■ Bloomberg

Ісландія очолила рейтинг найдорожчих країн світу, обігнавши Швейцарію за рівнем цін, інформує Bloomberg. Востаннє країна посідала перше місце в рейтингу 2018 року.

Нині ціни в Ісландії приблизно на три відсоткові пункти вищі, ніж у Швейцарії. Однією з головних причин такого стрибка експерти назвали стрімке відновлення туризму після пандемії. За словами економіста Вільх'ялмура Хільмарссона, зростання туристичного потоку посилює інфляцію у сфері послуг та сприяло підвищенню зарплат. «Туризм є величезним фактором інфляції послуг. Тиск попиту з боку туризму підвищує заробітну плату. Ще одним

важливим компонентом є житло, на яке безпосередньо вплинув туризм», — зазначив він.

Додатково тисне на ціни й ситуація на ринку житла. Короткотривала оренда через профільні сервіси, як от Airbnb, скорочує пропозицію доступного житла для місцевих мешканців та спонукає і надалі підвищувати вартість оренди й нерухомості.

Водночас, за даними Eurostat, які востаннє оновлювали 2024-го, Швейцарія все ще випереджала Ісландію за рівнем цін більш ніж на сім відсоткових пунктів. Тобто це свідчить про дуже швидке зрощання життя в Ісландії за останній рік.

Вплив високих цін уже відчула й туристична сфера. Зокрема, опитування туристичного відомства країни засвідчили, що ви-

трати на подорожі до Ісландії починають стримувати потік туристів. Водночас острів із населенням близько 390 тис. людей дуже залежний від туризму. Очікується, що 2026-го країну відвідає до 2,5 млн туристів.

Після фінансової кризи 2008 року туристичний бум став одним із драйверів економіки, але водночас посилив навантаження на ринок житла й ціни. Із 2010-го житло в Ісландії здорожчало більш ніж на 150 %, і це один із найвищих показників у Європі. Уряд намагався скоротити дефіцит житла, запустивши програму будівництва 4 тис. квартир щороку, та реалізувати плани цілком не вдалося. Наразі ціни в Ісландії на 84 % вищі за середній рівень у 27 країнах Європейського Союзу.

Як збивати дрони не за всі гроші

■ Wall Street Journal

Збройні сили США відпрацьовують нові підходи до боротьби з безпілотними літальними апаратами (БПЛА), намагаючись суттєво знизити витрати на їхнє знищення.

Як пише The Wall Street Journal, однією з ключових платформ у цих випробуваннях стала система Marine Air Defense Integrated System (MADIS), яку американські морські піхотинці тестували під час навчань на Філіппінах у квітні ц. р.

Так, під час тренувань на узбережжі Південнокитайського моря військові США використовували бро-

новані тактичні машини з гарматами та ракетами для ураження БПЛА, які наближалися до їхніх позицій. Після кількох спроб екіпажам удалося вразити ціль, і дрон упав у море.

Система MADIS складається з двох тактичних машин на базі Joint Light Tactical Vehicle. Одна оснащена радаром для виявлення повітряних цілей, друга — пусковими установками ракет Stinger. Крім того, комплекс містить гармати, кулемети та засоби радіоелектронної боротьби, зокрема, для глушіння сигналів.

Та Пентагон прагне створити гнучкіший набір інструментів для боротьби

з БПЛА — від дешевших гарматних пострілів до дорогих ракет. «Ідея MADIS полягає в тому, щоб надати командирам на місцях кілька варіантів — гармати, ракети або електронну війну, щоб вони могли обрати найкращий спосіб захисту військ та інших об'єктів від дронів без надмірних витрат», — каже видання.

Водночас експерти наголошують, що попри ефективність ракет їхня вартість залишається критичним фактором. Деякі боєприпаси можуть коштувати сотні тисяч або навіть понад мільйон доларів за одиницю.

Окремо в матеріалі підкреслюють, що навіть де-

шевші рішення потребують масштабного виробництва, адже попит на боєприпаси швидко зростає через поширення дронів у сучасних конфліктах. Під час навчань морські піхотинці також застосовували різні типи озброєння залежно від розміру цілей: гарма-

ти — проти більших БПЛА, кулемети — проти малих і швидких. У фіналі маневрів ракета Stinger знищила дрон із першого запуску, продемонструвавши, що дороге засоби все ще залишаються важливою частиною системи протиповітряної оборони проти БПЛА.

ВЧИТИСЯ В УКРАЇНЦІВ

Шальки на терезах виконавчої та законодавчої влади хитаються

■ Євген Клен

Заданими Reuters, адміністрація президента США скоротила фінансування розслідувань воєнних злочинів Російської Федерації (РФ) в Україні. Після заморожування частини зовнішньої допомоги Сполучених Штатів зупинили щонайменше 40 % програм, пов'язаних із документуванням злочинів окупантів.

ВЗАЄМНА ВИГОДА

Натомість Палата представників США схвалила розгляд законопроекту щодо допомоги Україні та санкцій проти РФ. Документ передбачає посилення обмежень проти російського нафтового сектору, запровадження 500 % мита на низку російських товарів, а також розширення військової підтримки України. Зокрема, пропонують продовжити лендліз до 2028 року й виділити по 300 млн USD 2026-го і 2027 року.

Тож Піт Герсет, міністр війни США, заявив, що Сполучені Штати і надалі підтримуватимуть Україну та шукатимуть можливості для надання допомоги, необхідної для захисту від російської агресії. За його словами, США вже надали Україні значну підтримку й одночасно заохочували європейських союзників збільшувати власний внесок у допомогу Києву.

Глава Пентагона також зазначив, що країни Європи останнім часом суттєво активізували підтримку України, а сама українська сторона демонструє високу ефективність у використанні наданих ресурсів. Він наголосив, що Сполучені Штати зацікавлені в тому, щоб Україна зберігала здатність протистояти російському вторгненню.

Водночас США активно вивчають український досвід застосування на полі бою безпілотних літальних апаратів (БпЛА). Міністр сказав, що Сполучені Штати зосереджуються на розбудові власних дронівих потужностей і прямо опираються на те, що Україна відпрацювала в реальних бойових умовах. «Ми дуже

багато навчилися від України щодо того, як вони діють», — зізнався він.

А також долав, що головне — не мати найдорожчі системи, а вміти їх масштабувати, швидко адаптуючись. Саме такий підхід назвав ключовим уроком від України. Відтак США мають подвійний пріоритет: розвивати складні автономні системи, на які здатні лише вони, і паралельно масштабувати масові дроніві рішення за українською моделлю.

ЧИ ДОПОМОЖЕ ХАКАТОН?

Тепер командування Армії США намагається подолати багаторічні технологічні бар'єри й забезпечити взаємодію та обмін інформацією між зброєю, датчиками і системами управління, використовуючи досвід України на полі бою. Нещодавно відбувся хакатон Project Jailbreak, який об'єднав провідні оборонні компанії та армію з метою поєднати системи протидії дронам, протиповітряну й протиракетну оборону, системи управління, дрони і безпілотні системи, щоб вони «спілкувалися однією мовою».

У квітні ц. р. Ден Дрісколл, міністр армії, отримав масу скарг на те, що американська система протидії БпЛА не може під'єднатися до американської радіолокаційної системи. Він відмітив, що «момент осяяння» для хакатону настав після того, як на навчаннях у Німеччині побачив, як Україна інтегрувала БпЛА, датчики та зброю у свою програму управління боєм «Дельта». «Українці стали доблесними воїнами. Усе,

що я бачив за попередні 15—16 місяців, було недостатньо інтегрованим, недостатньо простим і недостатньо ефективним для військовослужбовців», — визнав урядовець.

У хакатоні взяли участь оборонні компанії Anduril, Boeing, General Dynamics, L3Harris, Leidos, Lockheed Martin, Northrop Grumman, Palantir, Perennial Autonomy та RTX. Їхні інженери об'єдналися з армією, вивчили технології, що лежать в основі їхніх систем, і стали аналізувати, як змусити їх взаємодіяти між собою.

Як указав Алекс Міллер, головний технічний директор Армії США, протягом десятиліть американські солдати були змушені залишатися «пунктом інтеграції» між різними системами, «що кепсько функціонує, якщо ви замерзли, втомилися, промокли та зголодніли, працюючи по 20 годин на добу». Військовослужбовцям доводилося вручну вводити дані для прийняття рішень на полі бою, витрачаючи більше часу на перемикання між різними системами. Це уповільнює процес прийняття рішень, коли швидкість має значення. «Ми паралізували наших партнерів, зобов'язавши їх взаємодіяти безпосередньо зі стандартами, яким уже кілька десятиліть, замість упровадження нових технологій», — констатував генерал.

СПІЛЬНІ МАНЕВРИ

Крім того, Армія США провела навчання разом із британськими військовими, аби об'єднати тактики ведення бойових дій проти дронів у межах постійних зусиль, які спрямова-

Навчання Project Flytrap 5.0

ні на підвищення ефективності протидії БпЛА в країнах-членах НАТО. Спільні маневри Project Flytrap 5.0 відбулися в Литві, приблизно за 30 км від кордону з Білоруссю.

Серія навчань Flytrap, що розпочалася торік, є частиною Ініціативи стримування східного флангу НАТО, спрямованої на захист східних кордонів Альянсу. Раніше маневри проводили в Німеччині й Польщі, тепер вони стають дедалі масштабнішими та всеохопнішими, щоб відповідати зростаючим вимірам війни з використанням дронів.

Учасники навчань випробували більш ніж 50 інновацій, серед яких перехоплювачі дронів, датчики та безпілотні наземні транспортні засоби, а також надали миттєвий зворотний зв'язок представникам виробників. Александр Міллер також відзначив, що ці навчання поступово вдосконалюють навички сил НАТО щодо злагодженого реагування на вторгнення дронів шляхом поєднання тактики й технологій. «Проект Flytrap виник із потреби вийти за межі оборони статичних цілей та інтегрувати датчики й тактику протидії дронам у ближній бій і маневрену війну, — пояснив він. — Як поєднати все це так, щоб солдати могли й надалі воювати, пересуватися та підтримувати зв'язок, а система оборони працювала поруч із ними, захищаючи їх? Ось звідки з'явилася система Flytrap. Частина стратегії протидії БпЛА передбачає не лише всі високотехнологічні засоби, а й усі дрібні деталі: маневри, камуфляж, сітки тощо».

Посадовець наголосив, що всі залучені партнери отримали тактичну вигоду від взаємної співпраці. «Ми робимо деякі дивовижні речі в масштабах, на які здатні лише США. Дуже пишаюся нашими солдатами, які беруть бика за роги, буквально за кілька днів навчаючись користуватися цими технологіями, а потім сідають разом з інженера-

ми місцевих компаній і надають прямий зворотний зв'язок», — додав він.

Британські й американські війська працювали над об'єднанням системи архітектури тактичних даних для використання проти атакуючих дронів. За словами технічного директора, Сполучене Королівство є надійним партнером і пропонує унікальні підходи до використання технологій. «Велика Британія була з нами на цьому шляху від самого початку. Вони серйозно ставляться до засобів захисту, які носять солдати, — до того, що має при собі кожен окремий солдат або стрілець, аби попереджати їх про те, що відбувається навколо», — уточнив він і додав, що британські війська також використовують інноваційні системи дронів.

За словами д-ра Міллера, Армія США розширює зусилля з метою зниження вартості систем знищення дронів, досліджуючи креативні альтернативи, як-от осколкові боеприпаси. «Ми не лише використовуємо перехоплювачі дронів, а й експериментуємо з різними видами боеприпасів, аби мати змогу використовувати наші існуючі системи озброєння з потенційними детонаторами наближення. Замість того, щоб використовувати системи озброєння, ракети або перехоплювальні дрони вартістю в тисячі доларів, ми експериментуємо з можливістю використання наших кулеметів зі спеціальними боеприпасами та набоями, що вибухають, коли наближаються, створюючи осколки, здатні збивати дрони», — стверджував генерал.

А також виснував, що ці експерименти відображають підхід армії до тактичних інновацій, які водночас є економічно ефективними: «Не обов'язково обирати найдосконаліше та найвишуканіше рішення. Потрібно просто добре зрозуміти проблему та з'ясувати, що допоможе швидко її вирішити».

ДО СЛОВА

Дональд Трамп оголосив про призначення виконувачем обов'язків директора Національної розвідки Білла Пулте, директора Федеральної агенції житлового фінансування (FHFA). За словами президента, той поєднуватиме роботу в розвідці з посадою голови FHFA та голови рад директорів

іпотечних агенцій Fannie Mae та Freddie Mac. Глава Білого дому відзначив попередній досвід Пулте і заявив, що той займається «найчутливішою сферою в Америці» — ринками нерухомості. Під його керівництвом обсяг активів Fannie Mae та Freddie Mac перевищив 10 трлн USD. The

Washington Post нагадала, що директор Національної розвідки координує роботу 18 американських розвідувальних відомств і відповідає за підготовку розвідувальної інформації для президента США й інших керівників держави, але Пулте досвіду роботи в розвідці не має.

ЯКІ БІЖЕНЦІ ПОВЕРНУТЬСЯ ПЕРШИМИ

■ Петро Йосип

«Українським біженцям у Європі платитимуть за повернення додому: ми домовляємося про це з іншими державами, — заявив Андрій Сибіга, міністр закордонних справ України. — Нині така програма діє у Швейцарії: там поверненням виплачують до 4,4 тис. CHF».

«Нам доведеться боротися за своїх громадян, — зауважив він. — Тож українська влада працює над умовами для їхнього повернення, хоча не всі країни зацікавлені у втраті продуктивної робочої сили. Враховуючи їхній внесок у розвиток економік та рівень кваліфікації». А Державна міграційна служба (ДМС) України поінформувала, що зараз готують програму, яка має сприяти поверненню до України приблизно 8 млн громадян із-за кордону. У співпраці з Європейським Союзом (ЄС) планують створення умов для поступового та комфортного повернення громадян, без примусових заходів.

Нині лише в країнах ЄС перебуває більше ніж 4 млн українців. Люди ще продовжують виїжджати за кордон, але вже не такими темпами, як на початку 2022-го. Про це розповіла Елла Лібанова, директор Інституту демографії та соціальних досліджень Національної академії наук України (НАНУ). «Вони повертаються, але не так масово, як хотілося б. Хоча іноді думаю: слава Богу, що ці люди виїхали — вони всі залишилися живими. І є надія, що вони повернуться.

А якби їх убили? Дивлюся, коли маленька дитина чи двоє дітей залишилися сиротами, бо батьків убили... Тому якщо вибирати між міграцією та смертю, краще нехай виїжджають», — наголосила демограф.

І додала, що з кожним місяцем війни зменшується кількість людей, які повернуться додому. А також зазначила, що нині в Німеччині проживає 1,2 млн українців, у Польщі — трохи менше за 1 млн, а в Чехії — дещо більше ніж 300 тис.

Експерт розказала, що життя українців на чужині складається по-різному. Часто за кордоном біженці з України мають нижчий статус, ніж у своїй країні. «Більш ніж 70 % наших жінок, які виїхали, віком від 25 років, мають вищу освіту. Це лікарі, учителі, інженери. Удома вони мали певний статус, коло спілкування. А коли виїжджають за кордон, перше покоління мігрантів — це завжди «люди другого ґатунку». І вони це відчувають. Якщо, скажімо, лікарка виїхала — то, швидше за все, працює так званою медичною сестрою без диплома. Тобто як доглядальниця за хворими, немічними, але про лікування не йдеться. А ця українка може бути хірургом», — підкреслила професор Лібанова.

Вона вважає, що до України насамперед повертатимуться ті, хто не знайшов себе за кордоном: «Роботу знайшли, бо переважна частина з них працює. Але ж це не та робота і не те спілкування».

Демограф зазначила, що частина дітей за кордоном також невдоволена виїздом з України: «Знаю, що дуже багато діточок змуси-

ли своїх мам повернутися разом із ними додому. Адже їм було некомфортно в новій школі, не було дітей, із якими могли б спілкуватися».

Елла Лібанова застерігає, що після завершення війни Україна може зіткнутися з новою демографічною загрозою: виїздом чоловіків до сімей, які вже перебувають за кордоном. Після скасування воєнного стану частина сімей може воз'єднатися не в Україні, а в інших країнах. За словами академіка НАНУ, на таке рішення впливатимуть житлові умови, рівень прибутків і можливість працевлаштування.

Проте в Україні вперше з 2022 року зафіксували більше в'їздів громадян з-за кордону, ніж виїздів. «Ще 2025-го сальдо перетинів державного кордону громадянами України було від'ємним: 14,77 млн в'їздів проти 16,13 млн виїздів. Проте у січні—квітні ц. р. тенденція змінилася: виїздів — 4,169 млн, в'їздів — 4,186 млн. Хай і не набагато (17 тис.), але це перший період позитивної динаміки перетинів кордону від початку повномасштабної агресії, — поінформувала Наталія Науменко, голова ДМС. — На повернення українців могли вплинути стабілізація енергетичної ситуації, виснаження ресурсів і програм країн Європейського Союзу. Загалом за 2025 рік близько 1,7 млн українців повернулося

додому — це рекордний показник чистої міграції у світі».

За її словами, Євросоюз хоче депортувати громадян України, які в'їхали до унії незаконно. Передусім ідеться про такі категорії: ті, хто потрапив до ЄС поза пунктами пропуску; особи, які своєчасно не оформили або не продовжили документи на легальне проживання

в унії; українці, які скоїли правопорушення на території Євросоюзу.

А самого повернення може виявитися замало. «Наша нація фізично починає зникати, — констатував Василь Воскобойник, керівник громадської організації «Офіс міграційної політики». — Тож кожна українка повинна народжувати сім'ю — восьмеро дітей».

Андрій Сибіга

ДО СЛОВА

Маршалок Сейму Польщі прийшов у гості до 16-річного українця, якого через мову побили поляки. Влодзімеж Чажастий засудив агресію проти підлітка та запросив його разом із родиною до парламенту. «За те, що хлопець розмовляв українською зі своїми друзями, група трохи старших підлітків «подарувала» йому тріщину в черепі, вибиті зуби, шрами на обличчі та страх виходити з дому», — поділився політик. Раніше в Польщі затримали п'ятьох підозрюваних віком 15—18 років у побитті трьох підлітків з України.

Організатор – СФУЖО

Спонсор: Компанія "MEEST"

Партнери: Національний університет "Львівська Політехніка", МІОК

СТІПЕНДІЯ СФУЖО ІМЕНІ АННИ КІСІЛЬ НА ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

13 – 24 липня 2026 р.

■ Софія Калина

Світова федерація українських жіночих організацій (СФУЖО)

розпочала приймати документи на здобуття стипендії ім. Анни Кісіль, яка покриває навчання у XXI Міжнародній школі украї-

Прийом заявок на стипендію ім. Анни Кісіль

ністики «Крок до України». Освітній інтенсив проводитимуть в онлайн-форматі з 13 до 24 липня ц. р.

Проект реалізують на базі Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою (МІОК) Національного університету «Львівська політехніка». Претендувати на отримання стипендії можуть українки з діаспори віком від 16 до 35 років, які прагнуть удосконалити знання рідної мови.

Для участі в конкурсному відборі кандидаткам необхідно:

1. Надіслати на електронну адресу організації (wfuwo.office@gmail.com) коротке резюме, мотиваційний лист на тему «Чому для мене важливі ці курси?» (обсягом до 200 слів), а також рекомендаційний лист від місцевої української жіночої або іншої громадської асоціації.
2. Заповнити обов'язкову реєстраційну форму

для зарахування до школи МІОК «Крок до України».

Кінцевий термін подання пакета документів — до 25 червня. Етап розгляду заявок та офіційне визначення цьогорічних стипендіаток відбудеться наприкінці червня. Стипендія ім. Анни Кісіль була заснована на знак ушанування її значного внеску в розвиток української жіночої руху й освіти і покликана підтримати молодих українок у збереженні мови та зв'язку з історичною Батьківщиною.

Підліток створив музей війни

■ Зоряна Казмірук

У невеликому карпатському с. Коростові на Львівщині 13-річний Богдан Калинів облаштував музей «Подих війни». Зібрав більш ніж 600 експонатів. Це реальні речі з фронту, кожна з яких має свою історію. Ідея створення музею виникла спонтанно. Спершу разом із дідусем, якого теж звали Богдан Калинів, підліток допомагав військовим — виготовляли окопні свічки, розпалювачі, а згодом і сиропи від кашлю. У відповідь бійці надсилали прапори, шеврони, уламки техніки й інші артефакти.

Засновник експозиції відзначив, що все почалося з одного шеврона, який йому подарували військові. З часом колекція почала стрімко поповнюватися. Особливе місце займає уламок керованої авіаційної бомби вагою 234 кг, який передали бійці з Харківського напрямку. «Це один із найважчих експонатів. Коли дивишся на нього — розумієш масштаби цієї війни», — зауважив хлопчина.

Серед експонатів є і речі з трагічних подій: уламок ракети, яка влучила у вокзал у Краматорську, де загинули десятки людей, а також кристал солі зі Соледара, який військові привезли під час відступу. Є таблички пошти Росії, зняті в Курській області, газети «Суджанські вісті», коробка для листів російської пошти, ніж російського військового, посвідчення ветерана бойових дій, печатка з Курської області та годинник, знятий з російського майора.

Кожен предмет має свою історію. Богдан ретельно веде облік — записує, звідки надійшов експонат, від якого підрозділу і за яких обставин. Музей відкрили в народному домі два роки тому. До цього експонати зберігалися вдома, однак із часом їх стало так багато, що довелося шукати окреме приміщення.

Екскурсії засновник проводить сам. Стверджує, що для нього це не просто гобі, а внутрішній обов'язок. «Деякі військові кажуть, що мені трохи зарано це все знати. Але відчуваю, що це мій обов'язок — розповідати людям про війну. Під час екскурсії намагаюся охопити все і розказати якомога більше про кожен експонат. Знаю, від кого він переданий і його історію. Для мене кожен експонат — це частинка мене. Коли військові передають прапор, я детально читаю всі підписи», — додав Богдан.

Основним атрибутом, який він щоразу одягає під час екскурсій, є військова сорочка. «На ній також є іменний шеврон — Богдан Калинів. Це мій оберіг. Відчуваю, що він мені допомагає, дає силу й підтримку. Цю сорочку і шеврон мені передали військові Національної гвардії», — ділиться хлопець.

Окрему роль у цій історії відіграє родина. Саме вона підтримала ідею створення музею і допомогла реалізувати задум. Дідусь Богдана жартує, що є заступником директора музею, а онук — директор. «Хочу, щоб він був справжнім українцем, щоб любив рідну землю і свою країну. Не хочу вихвалитися, але пишаюся своїм онуком», — каже дідусь.

Галина Майстер разом із донькою Зоєю

ЄДИНА ЖИТЕЛЬКА СЕЛА НА ВІННИЧЧИНІ

■ Карина Бовсуновська

У Вінницькій області є с. Щурі, що належить до Тульчинської громади. У ньому залишилася одна жителька — 76-річна Галина Майстер. За словами жінки, там вона народилася і провела все життя. Раніше цей населений пункт називали хутором Щурівка. «Тут було десять хат, десять будинків. І люди були. У школу ходили в Зарічне, і на роботу туди ж», — поділилася селянка.

Проте крамниці, школи або інших закладів у Щурах не було, тому по харчі люди ходили до сусідніх сіл. Згодом одні виїхали, а інші померли. Жінка каже, що останні сусіди покинули село кілька років тому. «Сусідка вийшла заміж і перебралася, а син її знайшов у Нестерварці якусь жінку й пішов туди», — розповіла п. Галина.

За станом здоров'я їй уже важко самостійно займатися господарством, адже воду потрібно приносити з криниці, харчі замовляти через соціальну

працівницю або родичів. «Хата пуста он стоїть — хазяїв нема, повмирили. Нема нікого. Собаки тільки, і то, якби ще хто виніс їм їсти. Виходжу на сходи — посиджу і йду лягаю, бо не можу. Треба чекати та йти туди вже, біля вишеньки», — зітхнула жінка.

Як зазначила Зоя Темна, донька п. Галини, вона приїжджає до мами, коли має можливість. Та допомоги бабусю потребує щодня — принести води, приготувати їжу, прибрати й попраати. «Дістатися сюди далеко: ні заїхати, ні виїхати. Тут ні магазинів немає, нічого. Треба просити. Привозити щоразу. Був іще мій брат трохи коло мами. А зараз нема — забрали на війну. Прошу сестру, найняли соціальних працівників, вони привозять, що треба, то я привожу, але зараз мама взагалі нічого не може», — додала молодичка.

Як розказала староста Олена Чорна, колись у Щурах було 11 житлових будинків. Та через відсутність інфраструктури родини виїжджали до більших сіл. Люди старшого віку теж згодом покидали

свої оселі — їх переселяли ближче до Копіївки, де було легше доглядати. Без школи й дітей давно не було. Одна сім'я, яка мала дітей, також перебралася в Копіївку.

Газу й централізованого водопостачання в Щурах також немає. За словами п. Чорної, через малу кількість жителів провести комунікації до селища фінансово не змогли. Тому будинок п. Галини опалюють грубою, а дрова їй заготовляють і привозять від старостату.

Жінка отримує пенсію на картку, а зняти гроші допомагають рідні або соцпрацівниця. За словами жительки села, найбільше не вистачає людей поруч. «Що ж я зроблю, як батьки тут побудувалися і жили? То вже мушу тут сидіти, де подінусь?» — зітхає п. Галина.

Вона й не планує переїжджати зі свого будинку. За інформацією п. Чорної, село готове прийняти внутрішньо переміщених осіб і тих, хто втратив дім через війну. Саме вони можуть дати нове життя населеному пункту, де нині живе всього одна людина.

■ Юрій Ляш

У Сколівських Бескидах зафіксували рекорд України за кількістю зубрів, що живуть у дикій природі. Тепер місцева субпопуляція налічує 51 тварину, що є найвищим показником для гірського регіону. Програма реінтродукції зубра в Національному природному парку розпочалася у 2009—2010 рр. Тоді до парку завезли перших 11 тварин.

У Карпатах зафіксували рекордну кількість велетнів

Географія походження: шість особин прибули з Німеччини (парк Гера), чотири — із Баварського лісу й одна — з австрійського центру «Маршфельдські замки». На етапі адаптації зубри перебували у спеціальних вольєрах, після чого їх випустили в природне середовище для формування вільного стада. Стрімке зростання

популяції з 11 до 51 особини стало доказом успішної роботи екологів та ефективної охорони заповідної зони. Європейський зубр має статус рідкісного виду та занесений до Червоної книги України. Регулярний моніторинг підтверджує, що умови Сколівських Бескидів є ідеальними для відтворення цих велетнів у дикій природі.

РОЗКРИЛИ ФУНДАМЕНТИ НАДБРАМНОЇ ЦЕРКВИ

■ Орися Шиян

У Києві експонують залишки церкви X—XIII ст. на території Михайлівського Золотоверхого монастиря. Надбрамна церква монастиря постала у XII ст. і виконувала функцію вхідної брами. Під час археологічних досліджень в 1990-х рр. там виявили фундаменти, апсиду та дві крипти, в одній були людські останки.

Виявилось, що на місці майбутньої брами був могильник. Першою спорудою там була дерев'яна брама, що існувала до XII ст., після чого її замінила мурована конструкція. У другій половині XIII—XIV ст. браму зруйнували, а в XV—XVI ст. її остаточно розібрали.

Фундаменти брами вимурувані з бутового каменю на вапняно-глиняному тиньку з додаванням піску. Цегляні стіни тримали одноапсидну надбрамну цер-

кву розмірами 10 x 8 м. Із камер двох боків воріт до церкви вели сходи. Храм був розписаний фресками, збереглися лише їхні окремі фрагменти. Зовнішні стіни були тиньковані, а підлогу замостили цеглою та керамічною плиткою. Понад тисячу кубиків смальти, які знайшли археологи, свідчать про мозаїчну ікону на стінах.

Після досліджень розкоп накрили павільйоном-ротондою. 2026-го пам'ятку розчистили, законсервува-

ли й музеєфікували. Проект підтримали волонтери та меценати. Під час робіт виявили нові археологічні знахідки. Зокрема, давньоруську цеглу-плінфу з відбитками лап давніх київських собак. Перед випалом сформовану з глини плінфу сушили, розклавши на землі, а песики гуляли, де хотіли — навіть по майбутній цеглі.

Собор Святого Михайла звели в 1108—1113 рр. за правління онука Ярослава Мудрого — князя Свято-

Фундамент церкви накритий павільйоном

Давньоруська піч і цегла-плінфа

полка Ізяславича. Він пережив багато руйнувань і перебудов, але вцілів до

Приблизний вигляд надбрамної церкви наших днів, на відміну від багатьох інших храмів Києва руської доби.

■ Орися Шиян

Як заварювали ранкову каву у старому Львові, чим гріли ліжко перед сном і який вигляд мали міські паньки сто років тому — тепер це можна побачити не лише на архівних світлинах. Своєрідний портал у минуле відкрили у львівському Музеї етнографії та художнього промислу.

Нова стала експозиція переносить відвідувачів у повсякденне життя галичан кінця XIX — початку XX ст. Три зали відтворюють атмосферу від гамірних вулиць і ринку до домашнього побуту й багато-

У Львові показали побут галичан XIX—XX ст.

конфесійного середовища Львова.

Перша зала нової експозиції передає дух тогочасної вулиці: ліхтарі, вивіски, вітражі, афіші, силуети перехожих і торговців на ринку. Одяг львів'ян сторічної давности — від класичних костюмів до мереживних комірців, рукавичок і бісерного ридикюля на вихід.

Друга зала відтворює духовну сферу. В ній експонують церковні предмети християнських конфесій західного та східного обряду — православних і католиків, а також юдеїв. Міський простір відтворює колекція хрестів із церков. «Цікаво простежити, як народна традиція імплемента-

тувалася зі сільської місцевості через передмістя в міський простір. Акцентом є надбанні хрести з церков передмість», — акцентував Андрій Клімашевський, директор музею.

Людмила Булгакова, куратор виставки, розповіла, що в радянські часи в музеях практично не формувалась колекція міської культури, речі міщан середнього статку не були предметами колекціонування. Тому їх є дуже мало. Ці речі комусь колись належали, але зараз вони анонімні. Проте якщо уважно в них вдивлятися, можна уявити, як ними користувались. Сто літ тому люди в цьому одязі ходили тими

ж вулицями, що й теперішні.

На вході до третьої зали замок від брами — як портал у минуле. Там відтворено побут Львова 100—150-річної давнини: порцеляна, з якої пили каву; люстерко, біля якого чепурилися; глечики, якими набирали воду; керамічні миски для вмивання; щипці для одягання лайкових рукавичок. Формами для випікання, складається враження, користувалася сама Ольга Франко.

Один предмет з експозиції без підпису ніхто зі сучасних відвідувачів не впізнає. Це посуд, чимось схожий на суміш ронделя та друшляка. У нього на-

ливали гарячу воду і гріли постіль перед сном. Цікавим експонатом є ваза, виготовлена з артилерійського снаряда після Першої світової війни. Такі речі створюють і нині.

«Галицькі міста були багатонаціональні й багатоконфесійні. У той період міський простір набував культури співжиття різних націй. Люди співіснували в одному ландшафті. Цією експозицією ми розповідаємо не про минуле, а про той простір життя колишнього міста, що абсолютно актуальний і сьогодні — мирне співіснування, співдружність, розуміння інакшости. Це основний посыл експозиції», — наголосила д-р Булгакова.

Виставка відтворює життя Львова за австрійських часів

Одяг львів'янок у добу Габсбургів

Кухонне начиння

Хрести з куполів церков

ДАНЧЕНКО ТА ЙОГО ГРАФІЧНИЙ ТВОРЧИЙ ШЛЯХ

Олександр Данченко

«Подвиг трьохсот під Берестечком»

«Енеїда»

■ Павло Лопата

Олександр Григорович Данченко народився 9 червня 1926 року на хуторі Новоолексіївці, тепер Миколаївської області. Перед війною йому пощастило брати уроки в художній студії під керівництвом художника Миколи Погрібняка в Дніпропетровську. В 1944–1947 рр. навчався в Дніпропетровському художньому училищі в майстерні Михайла Паніна. В 1948–1954 рр. учився у Василя Касіяна, Олександра Пащенка й Антона Середи в Київському художньому інституті.

Зі середини 1950-х став займатися книжковою графікою. З'явилася серія робіт «Щорсівці», ряд офортів, ілюстрації до «Кобзаря» Т. Шевченка, «Декамерона» Д. Бокаччо, «Енеїди» І. Котляревського та «Козацькому роду нема переводу» О. Льченка. У цьому романі переплітаються історичні й химерні події, твір переданий пластичною мовою, що поєднує реалізм і лінійний рисунок із гравюрою на дереві. У виданні є близько 115 графічних рисунків малих і більших форм — «Козак і смерть», «Михайлик із матір'ю», «Любчику мій солоденький», «Терпи, козаче, горе, будеш пити мед», «Заробив на сіль для оселедця», «До свого роду хоч через воду», «Не той козак, що поборов, а той, що викрутився» й інші. На його сторінки митець поклав деталі козацького побуту, тонкощі костюмів і умеблювання. Книга отримала назву «Енциклопедія українського життя XVIII ст.». Рисунки зроблені з легкістю, прозорістю, добрим розумінням перспективи й епічності.

Великий цикл графічних робіт до книги «Декамерон» побачив денне світло 1969-го у видавництві «Дніпро». Переклад виконав видатний перекладач Микола Лукаш. Мова твору архаїзована з надзвичайною вишуканістю. Малюнки Данченка відзначаються чіткою композицією, якій передувала велика кількість начерків. Своє мистецтво графік присвячував українському народові. Він

добре знав його історичні події, великі та трагічні, щасливі й погані. Маляр створив монументальні рисунки «Визвольна війна українського народу проти польської шляхти в 1648–1654 рр.», «Богдан Хмельницький над тілами козаків, що загинули під Зборовом», «Гетьмани України», «Гомоніла Україна», «Засновники Києва» та події з двох останніх воєн.

Із великою посвятою свого часу й таланту Данченко працював над ілюстраціями до збірки оповідань Олександра Довженка «Незабутня» (1941–1943). Письменник зобразив війну не тільки через конкретні події, але й філософськи осмислюючи її як боротьбу всього людства проти фашистської навали. Цей цикл робіт Данченка цілком відповідає стилю письменника, що збігається із властивим художнику трактуванням епохальних тем. Чиста степова річка життя відіграє особливу роль у прозі Довженка. На березі тієї річки, червоної від крові, відбувалася така нищівна боротьба між українськими бійцями і нацистами, що під час битви горіли земля, хати, дерева і птахи та звірі, а збереглась живою людина, яка, здобувши перемогу, залишилася в народній пам'яті. Графічна творчість Олександра Данченка позначена великою кількістю людей у його ілюстраціях, багатофігурністю композицій, що так притаманні майстрові, навіть в ілюстраціях до «Кобзаря» Т. Шевченка, присвяченого 170-річчю від дня наро-

дження великого поета, що вийшов у київському видавництві «Дніпро» 1984 року. На сторінки видання потрапили графічні праці художника «Причинна», «Катерина», «Перебендя», «Іван Підкова», «Гайдамаки», «Наймичка», «Три літа», «Титарівна», «Єретик», загалом більш ніж 40 односторінкових робіт.

Серед них є чотири портрети поета в різні періоди його життя. Один із перших, зображений півпоясним, юнаком, згодом дорослою людиною, потім на засланні — самотній і принижений, а четвертий виглядає гнівним борцем. Дуже показовою темою в Кобзарі є жіноча доля. У романтичному плані зображена трагічна історія кохання і смерті дівчини та її милого в баладі «Причинна». Збезчещену, принижену, але й прекрасну і чисту Катерину бачимо, як переступає поріг із новонародженим дитятком.

У поемі «Титарівна» нарисований бідний селянський хлопець, залюблений у заможну вередливу красуню, що вказує на соціальну нерівність у народі. У наступних графічних роботах митця є символічні образи матерів з бідними дітьми, удовиць, неіснуючого щастя жінок, що були замучені та змушені йти на панщину важко працювати, а також гіркоти дівочої вроди. У малюнку «Неофіти» художник створив символічний образ жіночої постаті цілком простий у композиції плинними лініями її одягу, що просто вниз звисає від голови жінки аж до самих її ніг.

Олександр Данченко посів помітне місце в українській графіці. Секрет його успіху — в постійних пошуках чогось нового в графічній творчості, передусім в індивідуальності ліній, якими постійно користувався і вдосконалював різноманітними штрихами пера й пензля. Знав, як добре їх

сплітати грубшими лініями з тонкими, як об'єднувати в одне ціле, як продовжуючи роботу, уточнюючи окремі елементи у форму і накладаючи їх на площину аркушів. Знав безліч способів, як поєднувати окремі людські фігури, де постаті зливаються в бездоганні композиційні рішення.

У роботах, пов'язаних із книжкою, художникові траплялося поєднувати стиль у мистецтві й творчий задум будь-якого письменника. В «Енеїді» бачимо нескінченний ряд фігур, чорних від туші на темно-помаранчевому тлі. Їх видно на сторінках книги чітко, використані митцем для збагачення поетичного твору письменника, над яким працював близько 30 років. Ілюстрації до неї художник створив у техніці лінориту на кольоровому теракотовому папері. Бурлескна поема Котляревського для Данченка не була смішною, як у А. Базилевича, а радше епічною та драматичною.

Свої роботи, переважно серії та книжкові ілюстрації, Данченко створював в офорті. Своєрідним продовженням графічної серії під назвою «Народні герої України» стала серія значків під тією ж назвою, викарбувана 1970-го в майстернях Товариства охорони пам'яток історії й культури. У результаті постали приблизно 2 см в діаметрі, схожі до монет, позбавлені яких-небудь декорацій, у яких митець концентрувався над створенням портретних героїв. Зроблені в тонкому пластичному рельєфі Іван Сірко, Іван Богун, Семен Палій, Северин Наливайко, Максим Кривоніс, Устим Кармелюк, Максим Залізняка, Олександра Довбуш, Петро Сагайдачний, Іван Мазепа, Павло Полуботок, Павло Дорошенко, Байда Вишневецький залишились начерками, над якими художник продовжував пра-

цювати і в наступні роки. Деякі були конфісковані й знищені. Тільки поодинокі дивом збереглися в ескізах, виконані олівцем, і лишень портрет Петра Дорошенка художник устиг закінчити.

Інші графічні роботи Данченко робив надзвичайно вільно, розкуто, що стали найвищим досягненням майстра в 1960–1980 рр.

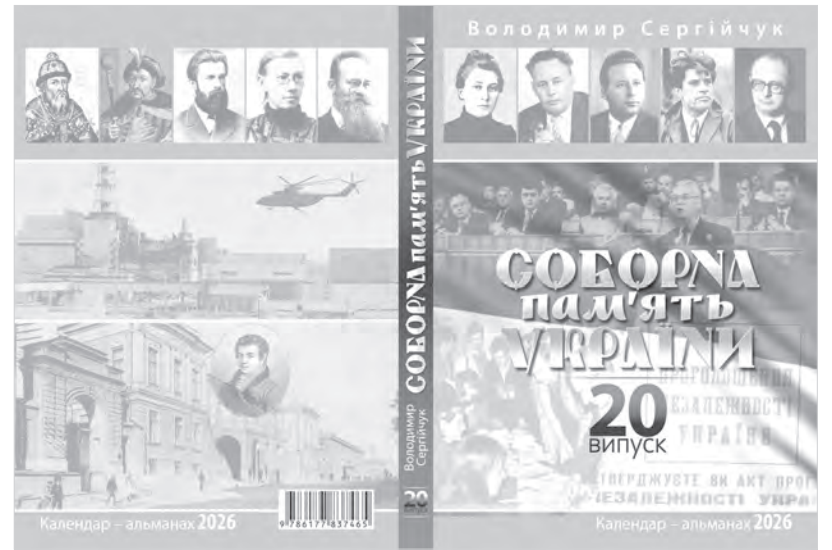
В окремій графічній ілюстрації «Подвиг трьохсот під Берестечком» зображена ясність сили козаків, яких митець намагався передати героями події, що трапилася в другій половині червня 1651-го. Саме тоді там відбулася битва між селянсько-козацьким військом Б. Хмельницького і польським військом на чолі з королем Яном Казимиром. Подібну битву в історії України художник нарисовував під назвою «Розгром під Пилявовою», коли за три роки до битви під Берестечком відбулася битва між селянсько-козацькими військами того ж Хмельницького і польсько-шляхетською армією.

У техніці офорту й акватинти 1966 року митець створив серію робіт «Новобудови семирічки», до якої, між іншими, увійшла робота «Кременчуцька ГЕС. Екскурсія на бетонний завод». Данченко мав на меті створити величезну серію робіт «Історія України-Руси», для якої планував виконати понад сто офортів. Як митець, історик і науковець, який мав вільний доступ до історичних матеріалів, узявся працювати над тією тематикою. Зробив начерки «Олег з Ігорем», «Володимир Мономах», «Київські спудеї», «Сірко і запорожці», «Сагайдачний під Хотиним», «Виговський під Конотопом», «Мазепа будівничий» та кілька інших. Завершити свій задум не пощастило. 13 лютого 1993-го після тривалої тяжкої хвороби серце художника перестало битися.

Соборна пам'ять України

Календар-альманах 2026

ПРОДОВЖЕННЯ. ПОЧАТОК У № 12—13, 16—23

Подаємо текст без змін за виданням: Сергійчук Володимир. Соборна пам'ять України. Календар-альманах. 2026. — Вишгород: ПП Сергійчук М. І., 2025.

ПРИВІТАЛЬНА ТЕЛЕГРАМА ВІД СОБОРУ КОНСТАНТИНОПОЛЬСЬКОМУ ВСЕЛЕНСЬКОМУ ПАТРІАРХУ МАКСИМОСУ —

ТУРЦІЯ, ІСТАМБУЛ

Його Святості Вселенському Патріархові Максимосу Духовний Собор греко-католицької Церкви України, зібравшись у Львові 8 березня 1946 р., рішив зірвати з Ватиканом та вернутись на лоно Св. Православної Руської Церкви.

Ця історична подія стала можливою завдяки нашому

ЯК ТРОЄ ЧЛЕНІВ ПРЕЗИДІЇ СОБОРУ ПРИНЕВОЛЕНИХ ГРЕКО-КАТОЛІКІВ ЗАБЛУДИЛИСЯ МІЖ ТРЬОМА СОСНАМИ (ДО 80-РІЧЧЯ ЛІКВІДАЦІЇ МОСКВОЮ УГКЦ)

визволенню від національної і релігійної неволі та нашого духовного унезалежнення від Рима, які виборені героїчним зусиллям великого радянського Союзу, що об'єднав весь наш український нарід в одну українську Державу.

Радіючи, що нині можемо повернутись до віри і Церкви Володимира Великого, ми синівно повідомляємо про це Вашу Святість. Також не можемо забути того, що в смутні дні Берестейської унії серед наших предків боров-

ся проти цієї унії відомий Константинопольський екзарх Никифор, що впав у цій боротьбі, як мученик Православ'я.

Нині по 350-ти роках у нас знову затріумфувала св. Православна Церква. Нехай береже її Бог у всі

времена і у всьому світі. Амінь.

Від імені Собору, на якому присутніх було 216 делегатів з усіх трьох наших епархій і всіх деканатів, Президія Собору:

Мітрофорний
Протоіерей

Костельник Гавриїл,
голова Президії.

Станиславський єпископ
Антоній (Пельвецький),
член Президії.

Дрогобицький єпископ
Михайл (Мельник),
член Президії

Коли після Другої світової війни розкидані по світові скитальці із Підляшшя усвідомили, що більшості з них уже не доведеться побачити рідної землі, вони на громадських засадах взяли конструювати проект історії свого краю в контексті минулого України, аби залишити для нащадків пам'ять про присутність тут їхніх предків. Відомий діяч Центральної Ради, уродженець Підляшшя Тиміш Олесіюк запропонував для цього використати книгу професора Мирона Кордуби, випущену в 1941 році Українським видавництвом у Кракові, додавши до основного тексту статтю відомого вченого-археолога Ярослава Пастернака з урахуванням найновіших наукових досліджень.

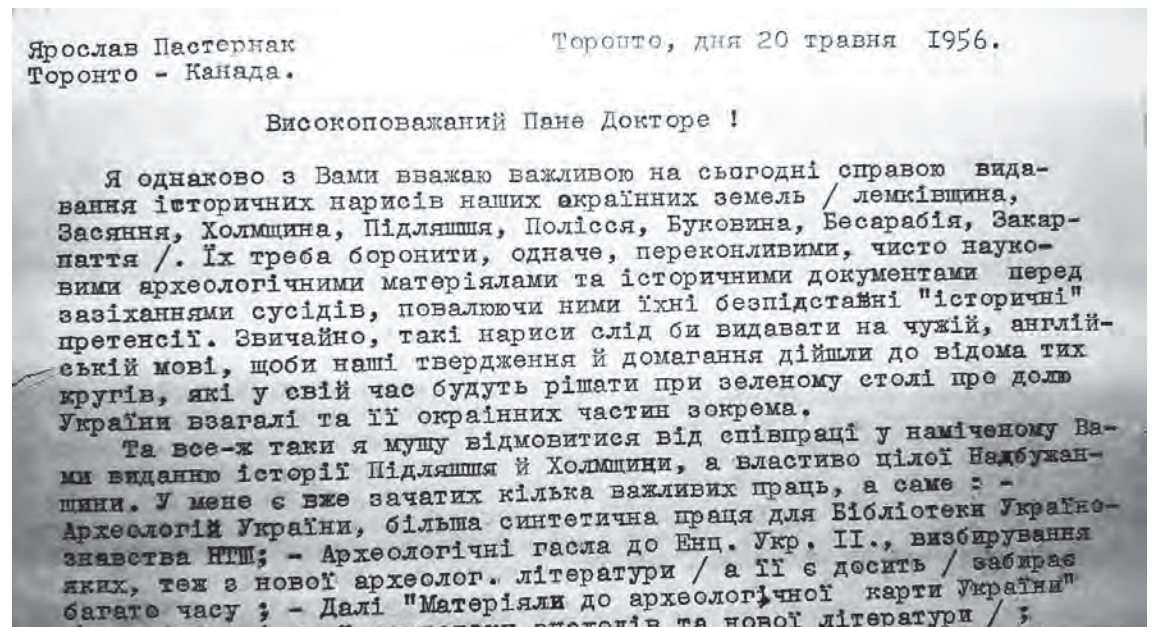
До цього фахівця і написав листа Тиміш Олесіюк, який мешкав уже за океаном. Випускник історико-філологічного факультету Харківського університету в 1917 році, котрому пропонував залишитися там на кафедрі професор Дмитро Багалій, а ще раніше до науки кликав і відомий білоруський вчений Євфимій Карський,

«СТАЛО ДЛЯ ЦІЛОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ ГЛИБОКИМ ЗАТИШНИМ ЗАПІЛЛЯМ...»

(ДО 70-РІЧЧЯ ПРОЕКТУ ПРО ІСТОРІЮ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОГО ПОБУЖЖЯ)

у міжвоєнний період змушений був опанувати й лікарський фах — «щоби бути вповні незалежним матеріально і мати вільні руки в політично-громадській діяльності». Але він ніколи не випускав з поля зору історію свого краю, оскільки вважав, що в «наші часи археологія та історія мають надзвичайну життєву актуальність».

Із супровідним листом до Ярослава Пастернака було відправлено виготовлені «Загальні завваження до першої частини історії українського Побужжя», яке складалося з 14 пунктів. Стосувалися вони висвітлення Українського Побужжя з погляду як природньо-географічного, так і етнічного й культурно-історичного, в нерозривному українсько-руському геополітичному комплексі, зокрема його північно-західної частини, — Волині. На думку автора даної концепції, «історія Побужжя має зазначити й підкреслити ті моменти загальноукраїнської та Волинської історії,

що спричинені були окремим межовим положенням Побужжя, та які відбувалися на цьому терені». А до таких насамперед належало з'ясувати «той вклад до всеукраїнської історичної скарбниці, який надбужанська українська людність зробила в минувшині, робити нині і спроможна робити в майбутності».

Новостворена праця мала довести «безперерв-

ність тут українського національного розвитку і встановити тут безсумнівне право українського стану посідання в минувшині, сучасності й майбутності». Також ставилося завдання ствердити, що «заслонене лісами та болотами Побужжя в часи половецьких та татарських навал стало для цілої української нації глибоким затишним запіллям, куди в часи найбіль-

шої загрози відпливала степова і лісостепова людність Східної України. Волинсько-Галицьке Королівство важливе не лише тим, що воно зберегло фізичну істоту українського народу, але й тим, що продовжило його державну традицію ще на сто літ довше по татарському погрому, аж до половини XIV віку. У Волинсько-Галицькій традиції слід шукати основ

Тиміш Олесіюк

Мирон Кордуба

Ярослав Пастернак

тієї сили національного опору чужинецькій агресії, яка дозволила українському народові перетривати даліше півтисячолітнє перебування під чужинецькою кормигою».

Зрештою, за міркуваннями Т. Олесіюка, «історія Побужжя мусить підкреслити активно-оборонну позицію українців супроти напору азійських орд так за часів Волинсько-Галицької державності, як і за часів наступної Козаччини. Україна, по справедливості, мусить вважатися одним із найвпливовіших аванпостів Європи в боротьбі з Азією».

Крім вказаних 14 пунктів, Тиміш Олесіюк поставив у листі до Ярослава Пастернака ще низку завваг, які, на його думку, мали б посилити фактологічну базу пропонованого ним дослідження. Зокрема, йшлося про виявлення присутності в Побужжі елементів трипільської культури, а разом з нею і трипільської людності. Водночас його цікавило питання, чи сягала цього найзахіднішого українського розселення лужицька культура, а також висоцька (кераміка скринкових гробів). Чи ж це лише сліди східного германського торговельного шляху з Балтики через Вислу, Буг, або Сян, Дністер — до Чорного моря й Нижнього Подунав'я? Як і легендарний остготський шлях Вісла—Буг—Прип'ять—Дніпро—Чорне море.

Тиміш Олесіюк вважав, що історія Побужжя має докладно зайнятися справою Нестероваго родоуду радимичів і вятичів «відляхів», висвітлити докладно ятвязьку проблему з огляду на тривалу активність цього литовського плем'я проти українських та польських сусідів — аж до кінця XIII століття. Також ним ставилося питання щодо входження до первісної Дулібсько-Волинської політичної формації древланів і дреговичів, оскільки пізніше їхні землі виразно тяжіли до Волині.

Такого авторитетного дослідника глибокої української минувшини, як Ярослав Пастернак, Тиміш Олесіюк просив роз'яснити вирогідність окремих тверджень проф. Михайла Грушевського щодо переданилівської епохи Холма та його оборонних споруд, зокрема, Білавенської та Столпенської башт. А ще пропонував взяти для основи праці Мирона Кордуби, додавши виразні ілюстрації й карти до них.

Треба наголосити, що професор Ярослав Пастернак швидко відгукнувся на звернення свого земляка з Підляшшя. Вже 24 березня 1956 року він детально відповідає на поставлені перед ним питання. Зокрема, на основі нових археологічних досліджень повідомляв свою позицію.

Водночас поставив питання і перед своїм адресатом: чи має той достатньо «переконливих наукових підстав змінити загально прийняту всіма українськими істориками назву Галицько-Волинської держави»? А наприкінці дописав, що надто зайнятий, відтак — «хоч як мені прикро — я мушу відмовитися від співпраці у наміченому Вами виданню».

Очевидно, Ярослав Пастернак не знав зятості свого земляка в досягненні наміченого. А той і справді негайно написав свою відповідь, пояснюючи свої аргументи, які в кінцевому підсумку зводились до участі в побужзькому проекті підляшан. Бо ж «науковий та пропагандивний апарат наших історичних сусідів-ворогів многократно перевищує наші можливості відпору. Наші науковці нині переважно поневіряються на фізичній заробковій праці, а наше суспільство витрачає свої сили й фінансові засоби на видання ялових партійно-політичних органів...».

Датована 20 травня 1956 року відповідь Ярослава Пастернака була конкретизована до останніх слів його земляка з

Підляшшя. Перерахувавши назви наукових праць, котрі він готує до друку, відомий археолог додавав:

«Писати ще, крім того, статтю для Вашого видання у мене справді нема ні часу вже, ні, просто, сили. В торговельній компанії, де я вже 7 років фізично працюю, саме тепер гарячий літній сезон, який триватиме до пізньої осені, прямо повинь замовлень, так що дуже часто приходиться працювати з ранку до 10 год. ночі. Думка звільнення на якийсь час від тої роботи зовсім не реальна. Я щасливий, що мене, у мойому віці, ще взагалі тримають, а після такої самовільної перерви в сезоні, чи й після його, мене вдруге вже не прийняли б. Тут я не можу пускатися на жодне ризико, бо ж збереження фізичного існування є теж — я думаю — важливе, може й основне».

Зрозуміло, що більше Тиміш Олесіюк не став заохочувати Ярослава Пастернака до участі у вимріяному ним проекті. Адже сам перебував у подібному становищі за океаном — фаховий лікар у Європі, він у США міг влаштуватися спочатку лише санітаром. З фізичної праці розпочинали життя в новому світі майже всі українські скитальці з ученими ступенями й професорськими титулами...

Важливим, що правда для нього були такі слова Ярослава Пастернака: «Я однаково з Вами вважаю важливою на сьогодні справою видавання історичних нарисів наших окраїнних земель (Лемківщина, Засяння, Холмщина, Підляшшя, Полісся, Буковина, Бесарабія, Закарпаття). Їх треба боронити, одначе, переконливими, чисто науковими археологічними матеріалами та історичними документами перед зазіханнями сусідів, поवालуючи ними їхні безпідставні «історичні» претенсії. Звичайно, такі нариси слід би видавати на чужій, англійській мові,

щоби наші твердження й домагання дійшли до відома тих кругів, які у свій час будуть рішати при зеленому столі про долю України взагалі та її окраїнних частин зокрема».

У цьому листуванні двох підляшан, яке автор виявив у родинному архіві Тимоша Олесіюка в Лос-Анджелесі (США), знайшла відповідь і від відомого діяча української діаспори Левка Чикаленка, датована 6 листопада 1956 року. Очевидно, з огляду на неможливість залучити до свого проекту Ярослава Пастернака, його земляк вирішив «мобілізувати» ще одного вмотивованого патріота. І Левко Чикаленко детально виклав свою думку щодо поширення трипільської культури на захід українського розселення, допускаючи присутність її елементів біля Рівного і Луцька.

Водночас цікавий висновок зробив Левко Чикаленко в цьому листі:

«Україна була і є якимсь інкубатором і, коли на ній оселялися якісь народи, то так швидко розмножувались, що в голодні періоди мусіли і без тиску чийогось виселятися на різні «Зелені» та «Сірі» Клини. І всі оті індоевропейці, які з України впродовж тисячоліть виселялися, то те саме, що і в нашій історії відбувалося — Україна все мінялася: то раз була «інкубатором», то «диким полем».

З усього видно, Тиміш Олесіюк сприйняв відповідь Ярослава Пастернака, відтак повірив, що його проект утвердження історичної пам'яті про окраїнні українські землі буде колись утілений у життя й усвідомлений нашим суспільством.

ЗАГАЛЬНЕ ЗАВВАЖЕННЯ ДО ПЕРШОЇ ЧАСТИНИ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПОБУЖЖЯ

1) Українське Побужжя, тим під поглядом природньо-географічним, як і етнічним та культурно-істо-

ричним, є нерозривною складовою частиною цілого українсько-руського геополітичного комплексу, зокрема його північно-західньої частини, — ВОЛИНИ.

2) Історія Побужжя має зазначити й підкреслити ті моменти загально-української та Волинської історії, що спричинені були окремим межовим положенням Побужжя та які відбувалися на цьому терені.

3) Історія Побужжя має з'ясувати той вклад до всеукраїнської історичної скарбниці, який надбужанська українська людність зробила в минувшині, робить нині і спроможна зробити в майбутності.

4) Історія Побужжя мусить прослідити якнайдаліше у минулих війнах автотонність тут української людности, довести безперервність тут українського національного розвитку і встановити тут безсумнівне право українського стану посідання в минувшині, сучасності й майбутності.

5) Українська історія Побужжя мусить точно, ясно і недвозначно виявити і осудити всі «наукові» неправди й фальшування, якими поляки стараються перед очима світу закрити свій міжнародній злочин посягання на привласнення собі українського Побужжя. Усі факти польського завоєвницького насильства, фізичного винищення, примусової денаціоналізації та релігійної нетолеранції над українською людністю Побужжя мусять бути нап'ятовані як джерело ненависти, боротьби й сучасної злої долі, так українського, як і польського народів.

6) Історія Побужжя має розвинути і підкреслити новітні історичні дослідження, що власне тут, на Побужжі, зараз по великому слов'янському розселенні, створилися догідні умови для повстання найранішої української ширшої державно-політичної формації — ДУЛІБСЬКО-ВОЛИНСЬКОЇ.

7) Історія Побужжя має підкреслити важливість раннього повстання Дулібсько-Волинської державності яко фактора самоокреслення і самостворення української людности супроти сусідніх західньо-слов'янських народностей. Сила внутрішнього сціплення побужанських українських племен достаточо насталилася ударами орд готських і аварських, щоби могла витримати наступні удари угорські і польські.

Володимир Сергійчук
Продовження
у наступному номері

КОЛІРНИЙ ДИЗАЙН РЕЗИДЕНЦІЇ

Цитадель фортеці Батурина XVII ст., реконструйована 2008 р. на основі археологічних досліджень. Фото В. Мезенцева.

Археологічні дослідження на околиці Батурина у 2025 р. Світлина Ю. Ситого.

■ Володимир Мезенцев

Війна Росії проти України не зупинила вивчення історії та культури м. Батурина Чернігівської обл. В 1995–2021 рр. археологи й історики Чернігівського університету в Україні та Канадського інституту українських студій (КІУС) Університету Альберти щоліта проводили розкопки того міста. Через великомасштабну російську агресію польові дослідження Батурина скоротились у 2022–2023 рр. Однак позаторік і торік їх там значно розширили археологи Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця» коштом КІУС.

Студії старожитностей Батурина козацької доби адмініструє Центр українських історичних досліджень ім. Петра Яцика при відділі КІУС у Торонто (<https://tinyurl.com/урх3tdx2>). 2001-го проф. Зенон Когут, тодішній директор КІУС, започаткував Батуринський проєкт. Він залишається його академічним радником. Виконавчим директором проєкту є д-р Володимир Мезенцев (КІУС, Торонто). Керівником розкопок у Батурині — Юрій Ситий, працівник заповідника «Гетьманська столиця».

На щастя, дотепер історичні об'єкти Батурина не постраждали від російських бомбардувань, руйнувань і диверсій. Попри виклики воєнного часу, відвідини музеїв старожит-

ностей та архітектурних пам'яток XVII–XIX ст. заповідника «Гетьманська столиця» гостями з України і з-за кордону все зростають — до близько 50 тис. туристів за минулий рік.

1669-го Батурин обрали столицею козацької держави. Місто найкраще процвітало за блискучого 22-річного правління Івана Мазепи (1687–1709), який сприяв культурним впливам Заходу на його столицю.

1708-го Мазепа в союзі зі шведським королем Карлом XII підняв повстання за звільнення Центральної України з-під влади Москви. Того ж року козаки та міщани звиятно боролися повсталий Батурин від армії Петра I. Однак російське військо зрадою захопило батуринську фор-

тецю, вигубило залогу й усіх цивільних мешканців, загалом до 14 тис., пограбувало й спалило місто. Так цар помстився нескореному гетьманові й жорстоким терором придушив антимосковське повстання козацької України.

Минулого літа під проводом Ю. Ситого археологи розкопали залишки селища гетьманських козаків-рибалок на околиці Батурина. Вони виявили рештки спалених хат і поховання молодих чоловіків і жінок, які загинули від російських карателів 1708 року.

Судові експерти-біологи з Міністерства внутрішніх справ України провели аналіз останків сімох жертв розорення Мазепиної твердині, ексгумованих археологами. 2025-го на основі антропологічних досліджень їхніх черепів і генома ДНК виготовили портретні реконструкції полеглих хлопчика 12 років і двох дорослих чоловіків.

Гетьман Кирило Розумовський (1750–1764) спромігся відбудувати з руїн, заселити Батурин знову й повернути йому статус головного міста козацької держави. Навіть після її

скасування Російською імперією 1764-го відставний гетьман продовжував розбудову міста власним коштом до своєї смерті 1803 року. А протягом XIX–XX ст. колишня гетьманська столиця занепала й перетворилась на незначне містечко.

У незалежній Україні Батурин відродився як місто. Його заповідник «Гетьманська столиця» став провідним центром збереження, дослідження та популяризації історико-культурної спадщини козацької держави, її керівників, пізнавального туризму, народної просвіти та патріотичного виховання українців, особливо юнацтва.

В 1696–1700 рр. Мазепа збудував амбітний цегляний палац при своїй садибі, на батуринській околиці Гончарівці. Царське військо під час зруйнування гетьманської столиці 1708-го пограбувало цей замський маєток і спалило Мазепин палац.

У 2003–2013 рр. українські та канадські археологи розкопали залишки його фундаментів, установили план і розміри палацу, 20 x 14,5 м. За малюнком руїн резиденції Мазепи в Батурині 1744-го й археологічними даними, вона мала склепінчастий підвал, три наземні поверхи з балочними перекриттями, мансарду, імовірно, вальмовий дах зі заломом і вертикальну об'ємно-просторову композицію. Чільний фасад увінчував трикутний бароковий фронтон із кутовими стовпчиками по боках.

Наріжжя головної елевачії на кожному ярусі прикрашали коринтські напівколони, які підтри-

мували антаблементи з профільованими карнизами. Вхід до чолового фасаду обрамовував портал із бароковим фігурним тимпаном. Усі вікна облямовували листви з трикутними й лучковими сандриками. Бічні стіни палацу були оздоблені тільки листвами й сандриками вікон та профільованими карнизами, без колон і фронтонів.

За версією автора, Мазепа побудував свій осідок у столиці козацької держави на кшталт порівняно невеликих мурованих вежоподібних барокових палаців, особняків чи вілл нововладців сусідньої Польщі або інших країн Центральної Європи XVII ст. Архітектура і пластичний декор Мазепиної резиденції належали до стилістики центральноєвропейського бароко. Однак, за археологічними матеріалами, його західне зовнішнє оформлення доповнили низками керамічних полив'яних різнобарвних квіткоподібних розеток уздовж фризів антаблементів. Ці аплікації не були характерними для інших світських споруд України та барокового зодчества Європи. Використання розеток у Батурині запозичили з опрацювання церков, дзвіниць і трапезних монастирів Києва XVII–XVIII ст. Ю. Ситий також гадає, що фасадні розетки, пічні кахлі й інші ошатні глазуровані керамічні прикраси гончарівської вілли виготовили київські кахлярі.

У ході розкопок її решток знайшли чимало цеглин від мурування півколон, уламків їхніх керамічних баз, різьблених вапнякових коринтських капітелей, керамічних карнизів, підві-

Антрополого-генетичні реконструкції портретів жертв розорення Батурина російським військом у 1708 р., виготовлені біологами 2025 р. на основі останків, ексгумованих археологами. Архів Національного заповідника «Гетьманська столиця».

МАЗЕПИ ТА ЗАХІДНІ ПАРАЛЕЛІ

Цегляний палац Мазепи на Гончарівці з первинним фарбуванням червоною вохрою усіх виступаючих орнаментальних деталей та побілкою решти фасадів після його побудови до 1700 р. (ліворуч). Екстер'єр після суцільної побілки до зруйнування палацу 1708 р. Гіпотетичні реконструкції В. Мезенцева, комп'ютерна графіка С. Дмитрієнка.

Корпус з ризалітом кляштора Марієнштерн у Саксонії, в Німеччині, з відтвореним бароковим червоно-білим декором. «File:Panschwitz-Kuckau, Kloster St. Marienstern, Klosterbäckerei und Neuer Konvent.jpg.» Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=File:Panschwitz-Kuckau,_Kloster_St._Marienstern,_Klosterbäckerei_und_Neuer_Konvent.jpg&oldid=812675478 (дата звернення 5 грудня 2025 р.).

конь та інших рельєфних орнаментальних фасадних деталей. На їхніх лицьових сторонах часто збереглися залишки червоно-рудого вохри. Цю дешеву природну фарбу виготовляли з оксиду заліза в суміші з глиною, перепаленою до червоного кольору. На багатьох керамічних деталях палацу рештки червоної вохри перекриті шаром вапна.

Ці археологічні знахідки свідчать про те, що після зведення палацу Гончарівки перед 1700 роком його цегляні півколони разом із керамічними базами й кам'яними капітелями чільної елевації та інші виступаючі фасадні прикраси пофарбували в червоно-рудий колір. Вони виразно виділялись на площинах стін, які, вочевидь, від початку були потиньковані й побілені. До спалення палацу 1708-го його червоні ордерні елементи й інші рельєфні деталі фасадів забілили крейдою. Можливо, це зробили під час ремонту будинку приблизно через п'ять років після спорудження, десь у перші роки XVIII ст.

2026 року на основі тих археологічних даних, ма-

люнку руйн Мазепиної резиденції 1744-го, паралелей європейського зодчества автор та художник Сергій Дмитрієнко (Чернігів) підготував гіпотетичну кольорову реконструкцію її чоловічої, торцевої та поздовжньої елевації до 1700 року. Технікою комп'ютерної графіки було відтворено первинний червоно-рудий колір ордерних елементів і всіх означених вище виступаючих декоративних деталей на побілених площинах фасадів.

Комбінація червоного та білого кольорів не була поширена в зовнішньому оформленні будівель Гетьманщини за Мазепи. Суттєво, що там не зустрічається фарбування червоним стовбурів, баз і капітелей колон чи пілястрів, крім гончарівської вілли. На початку XVIII ст. у козацькій державі стало прийнятим цілковито білити назвні усі цегляні споруди. Тож можна гадати, що в перші роки XVIII ст. червоні рельєфні фасадні деталі палацу Гончарівки вкрили шаром вапна й зрили його стіни повністю побіленими за тодішньою будівельно-малярською

Головна елевація костелу св. Івана Хрестителя у м. Кракові, в Польщі, де реставровано барокове червоно-біле фарбування. Знімок В. Мезенцева.

практикою Центральної України. У такому вигляді головна Мазепина резиденція дійшла до розгрому Батурина 1708-го. За її гіпотетичною реконструкцією, перед тим роком побілений екстер'єр оживляли тільки ряди полив'яних барвистих розеток та плити з Мазепиним гербом на фризах антаблементів.

Автор міркує, що гетьман-замовник, зодчий чи декоратори його головного осідку в Батурині перенесли туди червоно-білу фасадну колористику в комплексі з архітектурою і зовнішнім вбранням барокових палаців і вілл Польщі чи інших країн Європи XVII ст. Так, реставратори виявили залишки фарбування червоною вохрою і побілки екстер'єрів та інтер'єрів католицьких костелів і православних церков цього століття на Галичині, тоді у складі Польського королівства. Аналогічне сполучення барв відтворено на передніх елеваціях житлових кам'яниць XVI—XVIII ст. № 27, 38 і 43 на північному боці площі Ринок у Львові.

У середині XVII ст. середньовічний костел св. Івана Хрестителя конвенту сестер-презенток у м. Кракові в Польщі модифікували в бароковому стилі. 2015 року там реставрували барокову колористику стін. Вертикальні дизайни, барокові ордерні елементи та інші пластичні орнаментальні деталі, виділені чер-

воною вохрою, із побілкою решти чоловічих фасадів цієї базилики й реконструкції палацу Гончарівки є близькі.

У Варшаві аналогічну червоно-світлу палітру елевацій первісно мали барокові костел св. Йосипа 1664-го кляштору сестер-візитанток і магнатські палаци Сандомирських-Брюля 1696-го й Браницьких 1740-го. Останній спорудили за стилем рококо під впливом французьких палаців.

Таку ж поліхромію фасадів виявили в літній резиденції польського короля Яна III Собеського 1696 року на варшавському передмісті Вілянові, яку створили італійські зодчі, скульптори й малярі в дусі римського бароко. Але первинне червоно-вохристе фарбування там відновили тільки частково, зокрема, на порталах бічних входів тої вілли.

До 1700-го в м. Ридзині Великопольського воєводства італійські архітектори збудували барокову чотириповерхову резиденцію польського короля Станіслава Лещинського, союзника Карла XII та Мазепи. Ці маестро забарвили її елевації червоним і світлим на кшталт тогочасного зовнішнього оформлення палацу Вілянова. Однак під час реновації двох названих осідків польських королів їхню оригінальну колірну композицію повністю не відтворили.

Чільний фасад особняка Робінігоф 1648 р. у м. Зальцбург, в Австрії, з відновленою оригінальною поліхромною колористикою. «File:Robinihof.JPG.» Wikimedia Commons, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=File:Robinihof.JPG&oldid=578830991> (дата звернення 1 грудня 2025 р.).

Розглядувана червоно-ясна колористика палаців, замків і костелів поширилась до Польщі разом із віяннями зодчества Західної Європи. Її перенесли туди численні запрошені італійські, французькі, німецькі та швейцарські архітектори й декоратори.

За дослідженнями автора, червоно-світла комбінація була найрозповсюдженішою у фарбуванні екстер'єрів різних споруд Сілезії, Чехії та південної і центрально-східної Німеччини XVI—XVIII ст. Приміром, із рубежу XVII—XVIII ст. у м. Вроцлаві існує великий мурований триповерховий бароковий будинок, де з початку розміщались кляштор і шпиталь Ордену лицарів хреста з червоною зіркою. Після приєднання Сілезії до Польщі від 1947 року цю архітектурну пам'ятку займає Національний інститут ім. Оссолінських. Реконструкція того року відновила первісне покриття червоною вохрою її рельєфних орнаментальних деталей на побілених площинах фасадів.

У Чехії знаходимо багато барокових мурованих палаців, замків, костелів, каплиць, кляшторів і ратуш, де відтворене оригінальне фарбування різними відтінками червоного пілястр, колон, антаблементів, лиштв і сандриків вікон, порталів і фронтонів на білих чи ясно-жовтих стінах.

Закінчення
у наступному номері

ІСТОРИЧНИЙ КОСТЕЛ ВІДКРИЛИ ПІСЛЯ РЕКОНСТРУКЦІЇ

■ Наталія Шутка

У с. Демні Стрийського району Львівської області відкрили костел Матері Божої Ченстоховської, який є пам'яткою архітектури місцевого значення і багато років перебував у занедбаному стані.

Подія об'єднала представників влади, громади, митців, науковців, меценатів і всіх, хто долучився до збереження історичної споруди. «Упродовж року місцева громада, волонтери, благодійники та меценати спільно працювали над упорядкуванням території, очищенням приміщень і збереженням споруди, що тривалий час перебувала в занедбаному стані. Усі роботи виконали без залучення коштів державного чи місцевого бюджету — завдяки небайдужим людям, які повірили в цю справу», — зазначив Максим Козицький, начальник Львівської обласної військової адміністрації.

Костел є важливою частиною культурної спадщини Львівщини й офіційно внесений до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. Жодних змін архітектурних параметрів споруди не здійснювали. Роботи не передбачали втручання в несучі конструкції чи зміну предмета охорони пам'ятки. Після відкриття простір планують використовувати для проведення культурно-мистецьких заходів, виставок, концертів, освітніх подій та інших громадських ініціатив.

До роботи над проектом долучилися фахівці у сфері мистецтва та реставрації, зокрема, львівський скульптор Іван Мисакович і Тамара Грідяєва, викладач

Львівської національної академії мистецтв. Окремі роботи виконували майстри, які мають досвід відновлення історичних об'єктів Львова, серед яких комплекс Цитаделі та Високий Замок.

Історія костелу Матері Божої Ченстоховської сягає кінця XVIII ст. Згідно з архівними документами 1789 року, на місці сучасної споруди розташовувалася дерев'яна корчма, яку спалили після скасування панщини 1848-го. На початку XX ст. на цьому місці з місцевого вапняку звели костел у неоготичному стилі. Будівництвом займалися місцеві майстри. Історики називають різні дати спорудження храму: за одними даними — 1901 рік, тоді як офіційний дозвіл на будівництво каплиці та костелу львівська консисторія видала 11 березня 1911-го. На дверях споруди зберігся напис із датою «1913».

У роки Першої світової війни храм ремонтували австрійські військові. Один зі солдатів виконав внутрішній розпис, фрагменти якого частково збереглися до наших днів. До Другої світової війни богослужіння в храмі відбувалися щонеділі. Під час війни місцеві жителі використовували костел як укриття. 1944 року храм закрили. У радянський період споруда слугувала зернохосовищем, а з 1984-го — спортзалом.

■ Лана Світ

У березні 2024 року ієрей одного з храмів УПЦ МП скоригував подвійний удар по Одесі. Тоді рашисти атакували рекреаційну зону портового міста двома балістичними ракетами «Іскандер-М». Перша уразила житлову забудову та іншу цивільну інфраструктуру. Другий удар відбувся по цій же локації, коли на місце події прибули екстрені служби.

Після вербування піп, не знімаючи церковну рясу, обходив місто, щоби позначити на гугл-мапах геолокації потенційних

СБУ затримала навідника «Іскандерів» на Одесу

«цілей». Після викриття Службою безпеки України (СБУ) зловмисник перебуває під вартою без

права внесення застави. Йому загрожує довічне ув'язнення з конфіскацією майна.

Московський піп залишиться в цюпі

■ Ірина Коляда

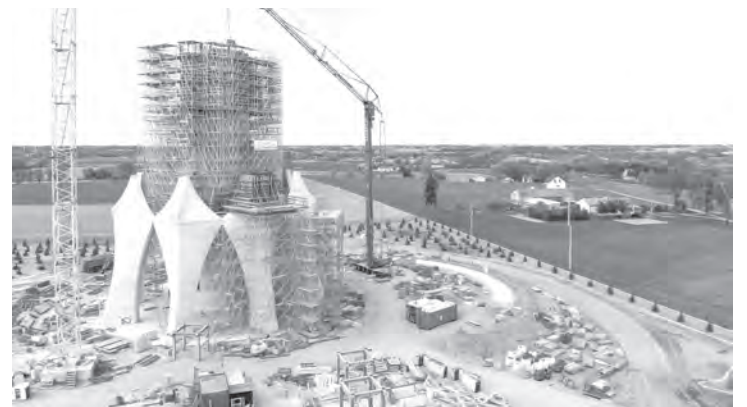
Колишній настоятель храму Української православної церкви (УПЦ) Московського патріархату (МП) у Дніпрі, який упродовж трьох років розбещував двох своїх малолітніх доньок, остаточно отримав десять років ув'язнення.

Верховний Суд України підтримав позицію Офісу генерального прокурора та Лівобережної окружної прокуратури міста Дніпра й залишив вироки попередніх інстанцій без змін. Слідство встановило, що 47-літній засуджений

після смерті дружини мешкав сам із двома малолітніми доньками. Протягом трьох років розбещував дівчат, яким на момент початку вчинення протиправних дій було 13 і 12 років. Крім того, за участю однієї з них засуджений виготовляв матеріали порнографічного характеру й зберігав їх на своєму телефоні.

2023-го батюшку затримали й узяли під варту, а дітей віддали родині хрещеної матері. 2024 року апеляційний суд скасував перший вирок і відправив справу на новий розгляд. Попри це прокурори довели провину колишнього

попа і 2025-го суд повторно визнав його винним у розбещенні малолітніх дітей, а також у виготовленні й зберіганні дитячої порнографії без мети збуту. У листопаді 2025 року апеляційний суд залишив цей вирок без змін. Захист подав касаційну скаргу, однак прокурори наполягали, що рішення є законним, а покарання обґрунтованим. У травні ц. р. Верховний Суд погодився з позицією обвинувачення, відхилив касаційну скаргу захисту й залишив вирок чинним. Під час судових розглядів засуджений до останнього заперечував свою провину.

Найвища у Європі статуя Діви Марії

■ Юстина Зарваниця

У польському селі Конопоти, де проживає лише близько 120 людей, завершують будівництво масштабної статуї Діви Марії, яка може стати найвищим таким монументом у Європі. Висота споруди сягатиме 55 м. Таким чином, пам'ятник перевершить не лише знамени-

того Christ the Redeemer у Ріо-де-Жанейро, висота якого становить 38,5 м, а й польську статую Христа Царя у Свободзині.

Ініціаторами проекту стали польський бізнесмен Роман Каркосик і його дружина. За словами місцевої влади, для жителів села будівництво стало несподіванкою, однак більшість із них позитивно сприйняла

появу нового релігійного символу. Усередині корони статуї планують облаштувати оглядовий майданчик панорамних краєвидів з навколишніми лісами й озерами. Освячення монумента заплановане на 15 серпня ц. р. Місцеві жителі переконані, що поява статуї допоможе привернути увагу туристів до регіону та пожвавити життя маленького села.

ХТО ЗОБРАЖЕНИЙ НА ФАСАДАХ ЛЬВІВСЬКИХ КАМ'ЯНИЦЬ

■ Оріся Шиян

У давні часи вулиці міст не мали адрес: люди орієнтувалися за храмами, ринками, ремісничими кварталами, власниками будинків або навіть характерними особливостями місцевості. Ще одним «навігатором» були скульптури на будинках. Коли нумерації ще не існувало, локації впізнавали за фігурами святих, тварин, символами на кам'яницях — «під левом», «біля оленя», «напроти святого Юрія».

Святий Христофор у ніші

Венеційський лев і водночас символ апостола Марка

Зовнішня ікона на Латинській катедрі

Скульптури та барельєфи на фасадах водночас були оздобою, дороговказами, розповідали про власників будинків і вважалися оберегами для мешканців. Особливе місце займали фігури святих. Люди вірили, що небесний покровитель захистить дім від нещастя, пожеж чи хвороб. «Над своїм будинком люди могли поставити як оберега святого патрона. Діва Марія була найпоширенішим оберегом», — розповіла Олена Донець із Львівського музею історії релігії.

Одна з таких скульптур зустрічає відвідувачів на брамі Вірменського собору. Там Богородиця стоїть на півмісяці й змії, що символізує перемогу добра над

Символ домініканців

злом. А внизу під ними — левчик. На кам'яниці № 30, що колись належала власнику банку Mons Pius, у різьбленні кам'яного порталу захована літера «М» — ще один символ Марії.

Образ Богородиці можна побачити й на фасаді Латинського кафедрального

Християнська символіка на порталі брами

собору. Колись там зберігалася чудотворна ікона Матері Божої Ласкавої, для якої навіть спорудили окрему каплицю. Згодом її перенесли всередину храму, до вітаря, а по Другій світовій вивезли до Польщі. Про образ нагадує фреска на фасаді собору.

У подвір'ї Вірменського собору височіє ще один незвичний оберіг — колона зі святим Христофором, який тримає на плечах дитину. Христофор уважався покровителем мандрівників. За легендою, він переносив людей, які йшли у Святу землю, через річку

Йордан, а який ніс хлопчика, той був дуже важким, назвався Ісусом, який несе гріхи усього людства. Ще одну фігуру Христофора з дитиною на спині можна побачити на фасаді будинку на вул. Вірменській, 33.

Старий Львів зберіг і менш очевидні символи. Над вікном колишнього домініканського монастиря, де нині працює Львівський музей історії релігії, можна побачити собаку зі смолоскипом у зубах. Це давній знак домініканського ордену (Dominicanes — «пси Господні»). Смолоскип символізував світло віри, яке домініканці несли людям. На фасадах львівських будинків трапляються ще інші церковні знаки: папська тіара, архиєрейська патериця на палаці архиєпископа. А на розі двох вулиць біля Ринку можна помітити всевидяче око в трикутнику. Нині його найчастіше пов'язують із масонами, хоча насправді це давній християнський символ Святої Трійці.

На площі Ринок, 14 фасад прикрашає крилатий лев з Євангелієм у лапах — символ євангеліста Марка та водночас знак Венеційської республіки. Такі деталі нагадують, наскільки тісно Львів був пов'язаний із європейською культурою та торгівлею.

Давні жорна і записки мельника

■ Оріся Шиян

У с. Зашкові Львівської громади зберігся унікальний водяний млин початку ХХ ст. Він єдиний із восьми, що колись працювали на річці Млинівці між Зашковом і сусіднім Завадовом. Під час Другої світової млин навіть виробляв електроенергію для села.

У старій будівлі збереглися дерев'яні конструкції і масивні механізми. Під час Першої світової війни млин був зруйнований. Відбудували його вже в 1920-х рр. Серед власників згадують Ізидора Зайдмана, а пізніше — Францішка Орловича, який офіційно отримав дозвіл на експлуатацію млина наприкінці 1920-х.

Про те, наскільки серйозно тоді ставилися до роботи млина, свідчать архівні документи. Збереглися технічні креслення,

розрахунки витрати води, описи греблі та підвідного каналу. А 1931-го там навіть установили пункт контролю рівня води — фактично невелику систему моніторингу, без якої млин не міг працювати.

Під час німецької окупації млин отримав ще одну функцію. До вала турбіни паском приєднали генератор, і будівля стала виробляти електроенергію, якою освітлювали центральну частину Зашкова вздовж сучасної вулиці Мармаша.

Більшість обладнання впродовж століття майже не змінилася. Усередині досі збереглися традиційний жорновий механізм і три вальцові станки для помелу зерна, старі таблички дорадянського та радянського часу на стінах, а на віконній рамі — рукописні записки мельника з прізвищами місцевих боржників, які колись приносили зерно на помел.

Житель села пан Йосип пам'ятає млин ще з колгоспних часів. «Тут був мельник Ярослав Мартяк. Працівники з колгоспу привозили молоти зерно, і звичайні люди також приходили зі своїм. Я тоді був іздовим, добре це пам'ятаю. Але млин уже працював на електриці, водяного приводу вже не застав», — поділився він.

Ігор Селецький, завідувач сектору Історико-меморіального музею Євгена Коновальця, вважає, що млин може стати частиною туристичного маршруту селом, де народився полковник.

На млин уже звертали увагу й фахівці. 2016-го його долучили до програми екскурсії для членів Міжнародного товариства млинологів, яку організувала дослідниця млинів Олена Крушинська в межах Європейських днів млинів.

Єдиний млин із восьми, що зберігся у Зашкові

Механізм для помелу зерна

Збереглися автентичні механізми

Висота для українок

■ Софія Калина

Юлія Левченко підкорила Континентальний тур у фінському Турку взятою висотою 1,97 м. На «золотому» етапі вона стрибнула вище, ніж Ламара Дістін, призерка Діамантової ліги.

Показаний результат українки є для неї найкращим теперішнього сезону. Перевищити висоту 1,97 м

Левченко змогла лише двічі. Продемонстроване нею найвище досягнення у стрибках становило 1,99 м. Ірина Геращенко здобула срібну нагороду в стрибках у висоту на етапі Континентального туру в польській Варшаві. А Ярослава Магучіх виграла етап Діамантової ліги з легкої атлетики в марокканському Рабаті. Вона взяла висоту 1,97 м і стала найкращою на цих змаганнях.

Українські військові взяли участь у Soldier Field

■ Олег Садовий

У центрі Чикаго під час Memorial Day Weekend українські військові спільно з ветеранами США взяли участь у забігу Soldier Field 10. До Сполучених Штатів прибуло десятеро українських військовослужбовців, аби нагадати світові, що війна Російської Федерації (РФ) проти України триває щодня, додаючи нових утрат, поранень і руйнацій.

Під час церемонії відкриття українська делегація долучилася до меморіального вшанування полеглих військових Circle of Remembrance. Організатори заходу також окремо віддали шану п'ятьом полеглим українським героям перед стартом забігів на 10 миль і 10 км. Одним з учасників заходу став ветеран Юрій Цинтилевич, який нині проходить реабілітацію після важких бойових поранень. У межах поїздки делегація відвідала Український національний музей, Український інститут сучасного мистецтва, школу при катедральному

соборі Святого Миколая та українську православну церкву Святого Андрія в Блумінгдейлі — місце пам'яті Героїв Небесної Сотні, жертв Голодомору та українських і американських ветеранів.

Також українські військові поклали вінок на могилу Михайла Яворського на псевдо Чикаго. Він був ветераном Армії США українського походження, який після початку повномасштабного вторгнення РФ повернувся захищати Україну й загинув у бою 2023-го, рятуючи побратимів. Воїну посмертно присвоїли звання Героя України.

ДОГРАТИ МАТЧ НЕ ЗМОГЛИ

■ Роман Журба

7 червня національна збірна України в Одесі грала виїзний товариський матч зі збірною Данії. Суперник для українців випав складніший за поляків тиждень тому.

Воротареві «синьо-жовтих» Анатолію Трубіну вдавалося рятувати ситуацію на початку гри, та на 13-й хвилині господарі поля відкрили рахунок у матчі. Патрік Доргу зіграв потужно, коли зміг провести м'яч із правого флангу ближче до центру і сильно пробити здалеку. Після цього «червоно-білі» не залишали у спокої своїх українських візаві, змусивши їх на 35-й

хвилині ще раз діставати м'яч із власних воріт.

Данці чимдалі дужче нарошували власну ініціативу на полі й у першій половині зустрічі ще не раз могли вразити ворота українців. Аж тут голюву ініціативу несподівано перехопили футболісти української збірної і на 44-й хвилині поєдинку забили свій гол.

Ворота данців уразив Віктор Циганков, який записав забитий гол на свій рахунок після того, як до нього відскочив м'яч від Романа Яремчука, що отримав шикарний пас від Віталія Миколенка, однак був заблокований захисниками суперника.

Буквально за кілька миттєвостей рахунок у матчі міг стати рівним, якби

не зафіксоване арбітром положення поза грою в українських гравців, коли Олег Очеретько подавав із правого флангу, а Яремчук зіграв на ближній штанзі.

Друга половина зустрічі у виконанні обох команд так само була змагальною, однак довести запланований матч до його логічного завершення виявилось неможливим. На 65-й хвилині знепритомнів та опинився на газоні данський хавбек Еріксен. На полі йому надали екстрену допомогу. Гравця змогли поставити на ноги, але його довелося супроводжувати до карети швидкої допомоги. Допомогали лікарі та гравці збірної. Після цього було вирішено закінчити матч дочасно — 2:1.

ДО СЛОВА

Під час матчу аматорської ліги в Польщі у форматі 6 на 6 стався інцидент за участю 20-річного українського футболіста Матвія Балашова та 15-річного польського гравця Якуба Подлежанського.

Під час боротьби за м'яч у карному майданчику між командами «Легіонери» та ZF Group Матвій схопив суперника за руку, після чого той упав і зламав руку. Українець отримав червону картку,

а гру тимчасово зупинили. Наступного дня організатори аматорської PRO Liga ухвалили рішення про довічну дискваліфікацію українця, заявивши, що його дії були навмисними.

Україна здобула срібло в мініфутболі

■ Андрій Підкуймуха

У фіналі ЧЄ-2026 у Братиславі (Словаччина) збірна України з мініфутболу прогнала опонентам з Азербайджану.

Підопічні Олександра Бондаря почали поєдинок без розвідки. Уже на п'ятій хвилині «синьо-жовті» могли відкрити рахунок, але

м'яч після удару Сініцина влучив у поперечину. Та поступово азербайджанці перехопили ініціативу. На сьомій хвилині Рзаєв після розіграшу стандарту поцілюв у дальній кут Магурського. Відтак уперше на турнірі українці були змушені наздоганяти.

До перерви гарні нагоди відновити паритет

мали Тихненко, Сініцин і Колесников. Проте воротар азербайджанців грав дуже надійно. Майже весь другий тайм збірна України провела на половині поля суперника. Однак захист азербайджанців діяв чітко й без помилок. У компенсований час українці пропустили другий м'яч, остаточно втративши шанс відігратися — 0:2.

■ Олег Васишин

Анастасія Гнатишин стала чемпіонкою Європи (ЧЄ) із класичних шахів. Турнір, який складався з 11 турів з одним днем відпочинку, провели в грузинському Батумі.

Нова чемпіонка Європи з шахів

Участь у змаганнях узяла 131 шахістка. Українка здобула на турнірі дев'ять очок з 11 можливих і заробила 215 рейтингових балів. Цікаво, що перед стартом ЧЄ вона посідала скромне 233-тє місце у світовому рейтингу. Пе-

ремога в турнірі дозволить 15-річній львів'янці піднятися аж на 17-ту позицію. Вона повторила нещодавній успіх 17-річного харків'янина Романа Дегтярьова. Маючи лише титул майстра FIDE серед жінок, Анастасія стала

першою в історії чемпіонкою Європи без хоча б звання гросмейстера серед жінок (WGM) чи міжнародного майстра (IM). Після триумфу тепер отримає звання WGM та одну з «норм» на IM, а також путівку на Кубок світу серед жінок.

ФРУКТИ Й ОВОЧІ, ЯКІ ТРЕБА ЇСТИ ЗІ ШКІРКОЮ

■ Зоряна Павлюк

Багато людей викидає шкірку фруктів та овочів, але цей зовнішній шар може допомогти отримати більше клітковини, вітамінів, мінералів та інших корисних сполук. Дієтолог зі США Ліндсі де Сото зазначила: щоб фрукти й овочі їсти зі шкіркою, важливо пам'ятати деякі правила. Зокрема, ці продукти треба ретельно і правильно мити, щоб очистити їх від бруду та залишків пестицидів. При цьому важливо використовувати проточну воду; уникати різних мийних засобів, як-от мило чи відбілювач; зрізати подряпані або пошкоджені ділянки.

Шкірка **яблук** багата на клітковину. За даними Міністерства сільського господарства США, яблуко зі шкіркою містить удвічі більше клітковини, ніж очищене. За словами експерта, клітковина підтримує травлення та дозволяє довше відчувати ситість, що сприяє контролю ваги. У шкірці також багато антиоксидантів, зокрема кверцетину, що допомагає захистити клітини від пошкоджень, які спричиняють розвиток хронічних захворювань. Кверцетин також обмежує ріст шкідливих бактерій у травному тракті, що своєю чергою зменшує запалення та підтримує здоров'я кишківника.

Шкірка **ківі** збагачує організм додатковою клітковиною та антиоксидантами. Уживання жовтого ківі зі шкіркою може збільшити кількість клітковини приблизно на 50 %, порівнюючи з уживанням лише м'якоті. Шкірка також містить вітаміни С та Е, які підтримують імунітет і допомагають захистити клітини від пошкоджень. Тим, кому неприємні ворсинки на ній, медик радить потерти фрукт рушником або обирати жовті ківі без ворсинок.

Персики — джерело вітамінів А та С, клітковини й антиоксидантів. Значна частина цих корисних речовин міститься саме у шкірці. Також у ній є хлорогенова кислота, що має антиоксидантну й протизапальну дію, може знижувати кров'яний тиск і рівень холестерину.

Якщо на запеченій **картоплі** залишити шкірку, вона збільшить кількість клітковини на 1,5 г. А це допоможе уповільнити швидкість перетравлення вуглеводів організмом, підтримуючи стабільніший рівень цукру в крові. Порівнюючи з очищеною, у печеній картоплі зі шкіркою втричі більше заліза та приблизно на 35 % більше калію.

Шкірку **кавуна** здебільшого викидають, але її безпечно їсти. Там багато не лише клітковини, а й цитруліну — амінокислоти, що допомагає підтримувати кровообіг та здоров'я серця. Білий прошарок між м'якоттю та зовнішньою шкіркою можна варити, маринувати, а також додавати до смузі або смажених страв.

Апельсинові шкірки їстівні, хоча й дуже гіркі. Їх зазвичай використовують

як цедру, а не вживають у великих кількостях. Столова ложка апельсинової шкірки є концентрованим джерелом вітаміну С, що забезпечує близько 9 % добової потреби. У ній також багато антиоксидантів, зокрема флавоноїдів. А ще в апельсиновій шкірці є сполука лімонен. Вона надає цитрусовим запаху та має антиоксидантні й протизапальні властивості. Згідно з деякими науковими даними, може допомогти захистити клітини мозку та сприяє здоровому старінню.

Бананові шкірки теж їстівні. Вони містять клітковину, калій і антиоксиданти, як-от каротиноїди та флавоноїди. Ці сполуки здатні захистити клітини від пошкодження та підтримувати здоров'я кишківни-

ка. Кількість цих антиоксидантів збільшується в міру дозрівання банана. Бананові шкірки також містять триптофан — амінокислоту, яку організм використовує для вироблення серотоніну, хімічної речовини, що відповідає за настрій та сон.

Шкірка **червоного винограду** багата на ресвератрол — рослинну сполуку, що сприяє зниженню ризику серцевих захворювань. Деякі дослідження також засвідчили, що ресвератрол може сприяти контролю ваги та рівня цукру в крові, хоча потрібні додаткові дослідження на людях.

Шкірка **моркви** їстівна й багата на поживні речовини. Згідно з дослідженнями, у ній більше мінералів та антиоксидантів, ніж усередині. Також вона містить

бета-каротин і хлорогенову кислоту. Організм перетворює бета-каротин на вітамін А, який підтримує здоровий зір, імунну систему та здоров'я шкіри.

Лушпиння **цибулі** викидають, а тим часом воно містить клітковину й антиоксидантні сполуки. Особливо в цьому плані корисне лушпиння червоної цибулі. Воно багате на антоціани, які можуть зменшити запалення та підтримувати здоров'я серця, печінки й мозку. Оскільки лушпиння цибулі жорстке, його найкраще використовувати під час приготування їжі, наприклад, у супах, рагу або домашньому бульйоні, а не їсти сирым. Його також можна висушити й перемолоти на порошок, щоб додати стравам смаку й поживних речовин.

■ Віра Хмельницька

Збереження здоров'я серця в умовах постійного стресу, коли доводиться щодня балансувати між роботою та сімейними справами, стає справжнім викликом для багатьох людей. Проте підтримати головний орган нашого організму та забезпечити гарне самопочуття на довгі роки можна без значних фінансових витрат.

Експерти Британського інституту досліджень серця назвали звичайний буряк одним із найефективніших і водночас до-

Коштує копійки, а користи — на мільйон

ступних суперхарчів, що здатен надійно захистити серцево-судинну систему. Буряки багаті на необхідні вітаміни, мінерали та рос-

линні сполуки, що мають лікувальні властивості й корисні для здоров'я.

Дослідники зазначають, що буряк дедалі частіше потрапляє в рейтинги найпопулярніших продуктів завдяки своїй здатності покращувати спортивні результати. Зокрема, науковці активно вивчають, як саме високий уміст нітратів у цьому овочі та його соку впливає на витривалість під час фізичних навантажень.

Попри те, що остаточних висновків ще немає, адже одні експерименти фіксують помітний приплив сил та ефективність тренувань, а інші не демонструють жодних змін,

цей доступний суперовоч залишається в центрі уваги спортивних дієтологів.

Крім того, фахівці Британського фонду серця стверджують, що навіть одна склянка бурякового соку на день здатна суттєво знизити рівень запалення в кровоносних судинах. Це особливо важливо для пацієнтів з ішемічною хворобою серця, у яких такі запальні процеси зазвичай загострені. Тому експерти радять усім, хто прагне оздоровити свій раціон, починати саме з буряка, адже це найпростіший і максимально дієвий крок до правильного харчування.

Тайвань подвоїть виробництво чипів

■ Іван Заторський

Найбільший у світі виробник чипів — Taiwan Semiconductor Manufacturing Company (TSMC) — різко нарощує виробництво передових 2-нанометрових чипів. Попит на них стрімко зростає через поширення штучного інтелекту (ШІ) й обчислювальних систем.

Компанія одночасно запускає п'ять сучасних фабрик із виробництва пластин, які вже входять у фазу нарощування виробництва з 2-нм технології. Їхня сукупна продуктивність на старті буде на 45% вищою, ніж у фабрик із 3-нм технологією.

Крім запуску п'яти фабрик 2026 року, компанія паралельно реалізовує додаткову програму розширення, що передбачає щорічне будівництво дев'яти нових заводів та модернізацію існуючих потужностей. Серед них — підприємства в Аризоні (США), Кумамото (Японія) та Дрездені (Німеччина).

Попит на продукцію TSMC демонструє значне зростання: постачання пластин для ШІ-акселе-

раторів збільшилося в 11 разів, а потреба в більших чипах із використанням передових технологій пакування — ушестеро. Виробництво SoIC-чипів завдяки оптимізації скоротило час виготовлення на 75%, що дозволяє швидше задовольняти замовлення. Загальна потужність у сфері передового пакування, за прогнозами, до 2027-го зросте на 80%.

Високий попит на продукцію TSMC створює дефіцит її потужностей, через що частина клієнтів звертається до альтернативних виробників, зокрема до Intel, яка також поступово нарощує власні можливості у сфері контрактного виробництва чипів.

За мотивами «Тигроловів» створили комп'ютерну гру

■ Оріся Шиян

На платформі Steam з'явилася українська відеогра The Hollow, створена за мотивами роману «Тигролови» Івана Багряного.

Над нею працювали розробник Віталій Чиж і студія Brenntkopf Development. Події гри розгортаються наприкінці 1960-х рр. в альтернативній реальності. За сюжетом, після офіційного закриття системи ГУЛАГ у Сибіру продовжує діяти секретний табір для політичних в'язнів «Заслон», розташований у кратері Тунгуського метеорита.

Головний герой — Морок, син науковця, який працював над створенням таємничої зброї на основі вигаданого мі-

нералу «тунгусій». Гравець має дослідити походження цієї зброї та з'ясувати, хто стоїть за її використанням. У The Hollow з'являються як персонажі зі світу роману, так і реальні історичні постаті. Серед них — сам автор Іван Багряний, герой твору Григорій Многогрішний, правозахисник Михайло Сорока, конструктор Юрій Кондратюк та дисидент Левко Лук'яненко.

Окремим простором гри є Чорноклин — вигадана незалежна держава, поділена на віртуальні зони — «зачепилівки», натхнені реальним населеним пунктом на Харківщині. У Чорноклин живуть представники Української Народної Республіки, які протистоять Білій гвардії.

ОПРІСНЕННЯ МОРСЬКОЇ ВОДИ БЕЗ ВІДХОДІВ

■ Олег Садовий

Дослідники з Рочестерського університету (штат Нью-Йорк) розробили нову систему опріснення морської води, яка працює без хімічних добавок, споживає менше енергії та не залишає після себе токсичного соляного розчину, який зазвичай шкодить морським екосистемам.

Система використовує спеціальні сонячні панелі з чорного металу, поверхню яких обробили фемтосекундними лазерами. Така структура робить матеріал здатним активно поглинати світло та притягувати воду. Під час роботи тонкий шар морської води проходить по активній поверхні панелі, де майже вся сонячна енергія перетворюється на тепло для випаровування води. У результаті утворюється чиста прісна вода, а солі та

мінерали переміщуються до окремих пасивних зон конструкції.

Головною перевагою технології стало вирішення проблеми засмічення, що заважає більшості сучасних систем сонячного опріснення. У звичайних установках солі та мінерали з морської води накопичуються на поверхні й поступово блокують роботу системи.

Команда Чуньлея Го, керівника проекту, використала «ефект кавового кільця». Це фізичне явище, за якого після висихання рідини частинки концентруються по краях плями. Завдяки спеціальним мікроканавкам на поверхні панелі солі автоматично переміщуються до пасивних ділянок, не заважаючи процесу опріснення.

Технологію тестували на зразках води з Тихого, Атлантичного й Індійського океанів. Система успішно працювала в режимі са-

моочищення та зберігала ефективність навіть за тривалого використання. Ще однією важливою особливістю стала можливість майже повністю вилучати солі у твердому вигляді замість утворення токсичного розсолу. Це відкриває перспективи не лише для виробництва питної води, а й для видобутку корисних мінералів. Зокрема, в окремому дослідженні вчені продемонстрували, що систему можна використовувати для вилучення літію зі солоної води.

Наразі технологія існує у форматі невеликих прототипів, однак її вже можна масштабувати для промислового використання. У перспективі система може допомогти вирішити проблему нестачі питної води та створити більш екологічний спосіб видобутку стратегічно важливих матеріалів для акумуляторів і електромобілів.

Хіміки створили «неможливу» молекулу

■ Марко Стріха

Дослідники Массачусетського технологічного інституту створили молекулу, яку раніше вважали практично неможливою.

Нову сполуку назвали діоксаборіран. Вона належить до рідкісної родини боровмісних пероксидоподібних молекул і відрізняється тим, що утворилася майже миттєво за звичай-

ної кімнатної температури, без надзвичайного тиску чи морозу, що зазвичай необхідно для нестійких молекул. Молекула має форму крихітного кільця і накопичує велику кількість хімічної енергії, через що вчені порівнюють її зі стиснутою пружиною.

Потенційні застосування діоксаборірану: молекула легко ділиться киснем з іншими сполуками, що дозволяє створювати ліки й інші продукти за простішими та

безпечнішими реакціями; діоксаборіран здатний реагувати з CO₂, що відкриває можливість для ефективного вилучення вуглекислого газу з атмосфери та переробки його на корисні речовини. Розробники підкреслюють, що сама молекула не вирішить кліматичної кризи, але може стати основою для нових енергоефективних технологій, які зменшать витрати енергії при переробці шкідливих викидів.

ГОРОСКОП ІЗ 11 ДО 17 ЧЕРВНЯ

Овен (21.03—20.04)

Тепер стане ясніше, що саме мотивує вас рухатися вперед і досягати успіху. Посилюється ваша стійкість і здатність долати будь-які перешкоди. Ви відчуєте приплив рішучості й впевненості. Відтак перемкнете увагу на командну роботу. Навіть якщо звикли розраховувати лише на себе, зараз стає очевидно, наскільки важлива підтримка однодумців. Вихідні варто витратити для відновлення сил. Не соромтесь звертатися за допомогою, якщо відчуєте втому.

Телець (21.04—21.05)

З'явиться можливість оцінити плоди своїх зусиль, що дозволить поглянути на досягнуті результати об'єктивніше і підготує ґрунт для нових справ. Спілкування стане вашою головною перевагою. Можуть з'явитися додаткові обов'язки, але ви успішно впораєтесь з ними завдяки практичному підходу й умінню знаходити рішення. Оточення надихне вас на сміливі мрії та нові цілі. Друзі й союзники стануть важливим джерелом підтримки та мотивації.

Близнюки (22.05—21.06)

Тиждень сприятливий для інтелектуальної діяльності, спілкування та пошуку нових ідей. Підсилюється допитливість і це допомагає знаходити нестандартні рішення. Не варто забувати про важливість дисципліни та послідовності, особливо якщо хочете завершити розпочаті проекти. Співпраця з іншими людьми дозволить розкрити ваші здібності й привернути увагу до ваших талантів. На вихідних ви станете помітнішими для оточення. Намагайтеся зберігати емоційну рівновагу та проявляти дипломатичність.

Рак (22.06—23.07)

Маєте налагодити стосунки та зробити своє спілкування більш відкритим і довірливим. Також зміцнити лідерські якості, щоб ефективніше впоратися з обов'язками. Якщо в роботі чи навчанні виникали напружені ситуації, ви знайдете спосіб їх урегулювати. На вихідних зникнуть будь-які непорозуміння, що допоможе зміцнити довіру з боку оточення.

Лев (24.07—23.08)

Намагайтеся не сперечатися з колегами на роботі. Вам стане

в пригоді практичний настрій, що допоможе зосередитися на реальних завданнях і оцінити підтримку близьких людей. Тиждень може викликати приємні спогади та бажання частіше бачитися з рідними. Коло вашого спілкування розшириться, відбудуться нові знайомства. Вихідні дозволять розслабитися і надихнутися цікавими заняттями.

Діва (24.08—23.09)

Ситуація гармонійно поєднується з вашою земною природою, надаючи впевненості та допомагаючи зміцнювати дружні зв'язки. Думки можуть повернутися до минулого, однак це стане не приводом для переживань, а лише нагодою отримати корисні уроки. Старі погляди вдасться трансформувати і рухатися далі. У вихідні посилиться ваша доброзичливість, що допоможе знаходити спільну мову з оточенням.

Терези (24.09—23.10)

Тиждень посприяє розвитку дисципліни та більш усвідомленому ставленню до роботи. Виникне необхідність розставляти пріоритети й не витратити сил на другорядні завдання. Не приймайте рішень під впливом емоцій, спершу вивчіть усі варіанти. У спорті не перевантажуйте організм, тренуйтеся помірно. Спілкування з близькими людьми допоможе відновити емоційний баланс. Посилиться творче натхнення і подарує цікаві ідеї для нових проектів. У вихідні можна навести лад у повсякденних справах і відчувати більшу стабільність.

Скорпіон (24.10—22.11)

Пробуджується бажання вчитися та відкривати для себе нові обрії. Тиждень сприятливий для отримання знань і розширення кругозору. На роботі не пліткуйте, бо це можуть використати проти вас. Спрямуйте увагу на зміцнення стосунків із близькими та створення надійної основи для майбутніх успіхів. Якщо виникнуть проблеми вдома, реагуйте спокійно і без емоцій. У вихідні ввійдете у сферу стосунків гармонією, що допоможе відновити зв'язки, які раніше ослабли.

Стрілець (23.11—21.12)

Ви відчуєте приплив мотивації та бажання переглянути свої цілі. Необхідно скласти чіткий план дій і відповідальніше

ставитися до своїх завдань. Зараз сприятливий час для аналізу недавніх подій і побудови нових стратегій. Будь-яку нову інформацію зараз треба ретельно перевіряти. Перед тим як вкладати гроші, вивчіть усі ризики. Не тривожтеся через майбутнє, а просто робіть те, що потрібно просто зараз — ви з усім упораєтесь. На вихідних зверніться за підтримкою до сім'ї та близьких людей.

Козеріг (22.12—20.01)

Якщо отримаєте складне завдання на роботі, використовуйте всі можливі інструменти й допомогу. Не обговорюйте особисте життя навіть із близькими друзями. Зверніть увагу на помилки, які ви часто повторюєте в житті. Тоді ситуація складеться на вашу користь. Спілкування стає глибшим і щирішим. Посилюється впевненість у собі, що допомагає успішно взаємодіяти з оточенням. Приховані внутрішні ресурси допоможуть знайти додаткову силу. Вихідні подарують ясність думок і дозволять вільніше висловлювати свої ідеї.

Водолій (21.01—19.02)

Після насиченого подіями попереднього тижня вам захочеться сповільнитися і розумніше розподілити свій час. Виникає необхідність піклуватися про себе й не допускати емоційного вигорання. Стосунки з колегами та друзями покращаться. Важливо проявляти терпіння і уважно слухати інших. Незабаром відчуєте приплив енергії та зможете зосередитися на особистих цілях. Вихідні призначені для спокійного відпочинку й відновлення внутрішнього балансу.

Риби (20.02—20.03)

У вашому житті стане більше романтики, натхнення та творчої енергії. На роботі використовуйте навіть ті свої вміння, що здаються вам незначними. Важливі розмови можуть вимагати від вас додаткового терпіння та витримки. Однак друзі допоможуть приймати виважені рішення. Приділіть час і увагу батькові або старшим родичам. Стане особливо важливо берегти свої особисті кордони і не забувати про відпочинок. На вихідних ви відчуєте приплив сил, натхнення та впевненості у власних можливостях.

Світлана Таланова

Н	К	И	Н	Д	І	В	О	Р	П
А	П	Е	Р	І	О	Д	И	К	А
Л	Й	А	Р	К	О	Н	Д	И	В
П	А	Г	Р	Е	Г	А	Т	О	Р
К	О	О	Р	Д	И	Н	А	Т	И
Г	Н	А	К	І	Л	У	Ш	С	П
Р	А	Г	О	Д	И	Н	А	У	І
И	П	С	А	К	Р	А	Б	М	Л
Л	П	О	Р	Т	Р	Е	Т	А	К
Ь	Н	О	Д	І	М	А	Р	І	П

Серед літер у клітинках знайдіть указані слова: агрегатор, баркас, виднокрай, година, кліп, координати, пан, періодика, пірамідон, план, портрет, провідник, сума, шуліка. Запишіть слово, що залишилося.

Відповідь на завдання із № 23: плато.

Відьма-крокодил

■ Зоряна Павлюк

Палеонтологи з Музею природної історії округу Лос-Анджелес оголосили про відкриття дивного двоногого беззубого родича крокодила, який жив у тріасовому періоді. Ця істота отримала назву *Labrujasuchus expectatus*, або «відьма-крокодил», на честь старої іспанської назви Ghost Ranch (Ranchos de los Brujos) — місця в штаті Нью-Мексико, де знайшли останки.

Учені описали тварину, дуже схожу на групу двоногих динозаврів, відомих як орнітомимозаври. Як і ці динозаври крейдяного періоду, *Labrujasuchus* ходив на двох ногах і мав беззубий дзьоб. Попри свою поверхову схожість із пізнішими динозаврами, *Labrujasuchus* належить до гілки архозаврів, яка дала життя крокодилам, що, як наполовину водні чотириногі тварини зі щелепами, повними зубів, не могли б виглядати більш відмінно від цього давно втраченого далекого родича. Однак *Labrujasuchus* справді дуже схожий на інших архозаврів із лінії крокодилів з тріасового періоду.

Шувозаври — це група дзьобатих двоногих архозаврів, які волочилися півднем США у пізньому тріасі, від 235 до 201 млн років тому. Він належить до цієї групи динозавроподібних та є ще одним прикладом того, як рептилії, що жили в цей період, експериментували зі схожими планами будови тіла. «Ми бачимо, що багато успішних стратегій сучасних тварин і непташиних динозаврів уперше з'явилися

ще в тріасі, і шувозаври є чудовим прикладом такої конвергентної еволюції. Двоногість, безперечно, є унікальним шляхом для родичів крокодилів, але це шлях, уже добре вторований динозаврами, а згодом і птахами. Очевидно, що для цих тварин він виявився успішним», — висловився Алан Тернер, провідний автор дослідження.

Labrujasuchus — це лише п'ятий виявлений вид шувозавра, але він заповнює прогалину між двома раніше виявленими істотами з цього регіону. Це була еволюційна ланка, на яку розраховували палеонтологи, звідси й назва виду *expectatus*. Попри те, що існування тварини на кшталт *Labrujasuchus* можна було передбачити, відкриття її останків є надзвичайним. «Ми хотіли підкреслити, як працює палеонтологічний літопис. Знахідка одного шувозавра з раннього тріасу та одного з пізнього означала, що палеонтологи знали: імовірно, є ще більше представників із проміжного періоду, які чекають на відкриття і опис», — наголосив Нейт Сміт, співавтор дослідження.